تفکر و پژوهش

ششم دبستان

۳۴/۸

بسم الله الرّحمن الرّحیم

تفکّر و پژوهش

ششم دبستان

۱۳۹۶

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب :	تفکّر و پژوهش ششم دبستان ـ ۳۴/۸
پدیدآورنده :	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف :	دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف :	محبوبه اسپیدکار، محمّدمهدی اعتصامی، محمّد حسنی، طیبه حمزه‌بیگی، میترا دانشور، علی‌اکبر روشندل، مهدخت صفاری نظری، فاطمه فلسفی، احمد غلامحسینی و بهمن مشفق آرانی (اعضای شورای برنامه‌ریزی) میترا دانشور، احمد غلامحسینی، طیبه‌حمزه‌بیگی، محبوبه اسپیدکار (اعضای گروه تألیف)ـ سیّداکبر میرجعفری (ویراستار)
مدیریت آماده‌سازی هنری :	اداره‌ی کلّ نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی :	لیدا نیک‌روش (مدیر امور فنی و چاپ) ـ مجید ذاکری‌یونسی (مدیر هنری) ـ مریم کیوان (نگاشتارگر (طراح گرافیک)، صفحه‌آرا) ـ محمّدحسن معماری ،محمد باران‌دوست،بهاره جابری ،بهرام ارجمندی و ایمان نکاحی (تصویرگران)ـ محمّدحسن معماری (طراح جلد) ـ فاطمه باقری‌مهر، زهرا رشیدی‌مقدم،فرشته ارجمند،سپیده ملک‌ایزدی، حمید ثابت‌کلاچاهی، ناهید خیام‌باشی (امور آماده‌سازی)
نشانی سازمان :	تهران : خیابان ایرانشهر شمالی ـ ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن : ۹ـ۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
ناشر :	شرکت افست : تهران ـ کیلومتر ۴ جادّه‌ی آبعلی، پلاک ۸، تلفن : ۷۷۳۳۹۰۹۳، دورنگار : ۷۷۳۳۹۰۹۷، صندوق پستی : ۴۹۷۹ـ ۱۱۱۵۵
چاپخانه :	شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)
سال انتشار و نوبت چاپ :	چاپ ششم ۱۳۹۶

برای دریافت فایل pdf کتاب‌های درسی به پایگاه کتاب‌های درسی به نشانی www.chap.sch.ir و برای خرید کتاب‌های درسی به سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی به نشانی www.irtextbook.ir یا www.irtextbook.com مراجعه نمایید.

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به‌صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

شابک ۸-۲۴۸۴-۰۵-۹۶۴-۹۷۸ ISBN 978 -964- 05 - 2484 - 8

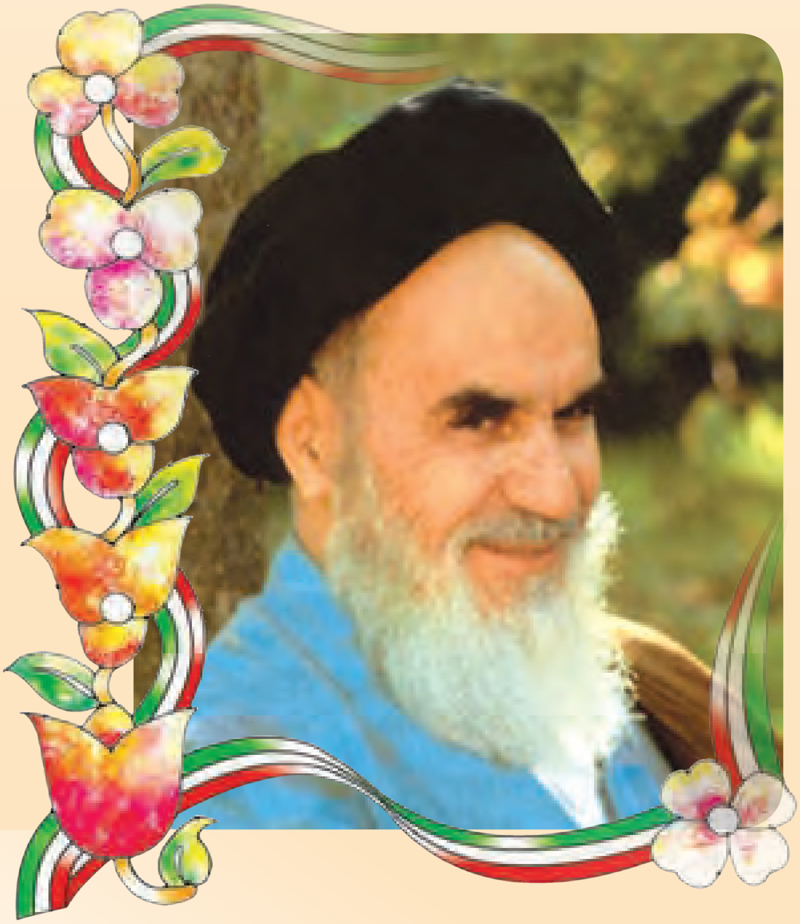

امام طلبه‌ها را به تحقیق و تتبّع وادار می‌کردند. به شاگردان مجال می‌دادند تا نظر خود را بیان کنند.
اگر روزی در سر درس، کسی اشکال نمی‌کرد، امام با حالت اعتراض می‌فرمودند :
«مگر اینجا مجلس ختم است که ساکت نشسته‌اید».

سخنی با دانش‌آموزان

دانش‌آموزان عزیز: سلام

چند دقیقه ذهن خود را برای یک پرواز خیالی آزاد بگذارید. حال به درس تفکّر و پژوهش و روش آن فکر کنید! فکر می‌کنید موضوع و روش درس تفکّر و پژوهش چگونه است؟ کتاب تفکّر و پژوهش چگونه کتابی است؟ چه تصویری پیش خود مجسّم می‌کنید؟ آیا کلاس‌هایی را مجسّم می‌کنید که دانش‌آموزان در حال گوش‌دادن به یک سخنرانی درباره‌ی تفکّر و پژوهش و فایده‌های آن هستند؟ یا کلاسی که دانش‌آموزان دائم در حال انجام‌دادن تکالیف هستند؟ چنین تصوّراتی درباره‌ی درس «تفکّر و پژوهش» بسیار دور از واقعیت است. در درس تفکّر و پژوهش شما می‌آموزید به کنجکاوی‌های خود توجّه کنید؛ پرسش و کاوش کنید؛ لذا در این ساعت، پرسش‌ها و روش‌هایتان برای یافتن پاسخ پرسش مهم است. درس تفکّر و پژوهش از فعّالیت‌هایی تشکیل شده‌است که به شما فرصت می‌دهد پرسشگری و کاوشگری کنید و روش‌های یادگیری خود را بررسی‌کنید و بهبود ببخشید. در این درس شما با فعّالیت‌هایی مانند بازی، گوش دادن به داستان، تماشای فیلم و خواندن متن و ... فرصت کندوکاو در نظرات خود و دیگران را خواهید داشت. داشتن کتاب فرصتی است برای ثبت خاطرات شما از شنیدن داستان‌ها، تماشای فیلم‌ها، گفت‌وگو با دوستان و آموزگار و اعضای خانواده، بحث و جدل بر سر عقیده و تمام آنچه خاطرات دوران دبستان ما و شما را می‌سازد. در این کتاب، فعّالیت‌هایی برای داخل و گاه خارج از کلاس پیش‌بینی شده‌است تا شما یادگیری‌های خود را در طول سال تحصیلی ثبت کنید. در پایان هر فصل نیز صفحاتی با عنوان خودارزیابی قرار داده شده‌است تا یادگیری‌ها و نظر خود را درباره‌ی جلسات گذشته ثبت و خود را ارزیابی‌کنید. در تکمیل این صفحات کوشا باشید؛ زیرا کتاب علاوه بر دفتر ثبت تجربه‌ها، پوشه‌ی کار شما در طول سال تحصیلی نیز هست که آموزگارتان با بررسی آن در پایان هر فصل و نیز در پایان سال، میزان پیشرفت شما را تعیین خواهد کرد.

برای جلب نظر شما از نمادهایی در کتاب استفاده شده‌است.

نشانه‌ی کار فردی است.

نشانه‌ی کار در گروه است.

نشانه‌ی گفت‌وگوی جمعی در کلاس است.

نشانه‌ی برای مطالعه است که نیازی به حفظ کردن مطالب نیست.

نشانه‌ی این است که درس همراه با نمایش فیلم است.

نشانه‌ی این است که درس همراه با شنیدن داستان است.

امیدواریم از ساعت تفکّر و پژوهش لذّت ببرید و طعم لذّت‌های خود را در کتاب بنویسید.

گروه مؤلّفان

سخنی با آموزگاران گرامی

ساختن جامعه‌ای خردمحور، خردورز و خردمندپرور از آرمان‌های اصلی هر ملّتی است. در راستای این آرمان مأموریت درس «تفکّر و پژوهش» فراهم کردن فرصتی برای شکل‌گیری و تقویت روش و منش تفکّر و تعقّل دانش‌آموزان بر اساس فطرت خدادادی آنان است. این برنامه درصدد است دانش‌آموزان ظرفیت‌های فکری خود را به عنوان انسان بشناسند، معیارهای خود را بررسی و انتخاب کنند و در زندگی به کار ببرند.

تفکّر و پژوهش در پایه‌ی ششم ابتدایی از یک سو بر اهداف تحقّق یافته‌ی انواع تفکّر و مهارت‌های آن در برنامه‌های درسی پنج پایه‌ی قبلی بنا شده است و از سوی دیگر به دنبال پر کردن شکاف‌های موجود و پیوند بین این مهارت‌ها و رسیدن به سطح بالاتری از صلاحیت تفکّر و پژوهش است. بنابراین، بر پرورش توانایی انتخاب و تصمیم‌گیری، کاوشگری، قضاوت و ارزشیابی تمرکز دارد. این تأکید به معنای حذف سایر موارد نیست؛ بلکه در سازماندهی فعّالیت‌ها نمود آنها آشکارتر است. از سوی دیگر برنامه‌ای که برای ساعت تفکّر و پژوهش پایه‌ی ششم پیش‌بینی شده، خاصّ این ساعت نیست، بلکه رویکرد و روش این برنامه را در هر درس و ساعتی می‌توان به کار گرفت.

درس‌های این کتاب در چهار فصل سازماندهی شده است. در هر فصل تعدادی درس الزامی و انتخابی طرّاحی شده‌است. از دروس انتخابی هر فصل، یک درس با انتخاب معلّم و دانش‌آموزان اجرا می‌شود. در آخر کتاب نیز صفحاتی برای طرّاحی دروس اختیاری توسّط شما پیش‌بینی شده است. این دروس فرصتی فراهم می‌کنند تا دانش‌آموزان طیّ یک گفت‌وگوی گروهی، ابعاد موضوع و مسئله را از جنبه‌های مختلف بررسی کنند، از طرز تلقی خود نسبت به موضوع آگاه شوند، نظرات خود را عمیقاً واکاوی کنند، برهان را از برهان‌نما و دلایل مربوط و نامربوط را از هم تشخیص دهند و حقیقت نظر و گفتار را بررسی کنند نه گوینده‌ی آن را.

در بخش گفت‌وگو کنید هر درس سه دسته سؤال مطرح شده که دانش‌آموز را از توصیف امور عینی به سمت تحلیل روابط و فلسفیدن سوق می‌دهد.

- سؤالات اوّلیه توصیف موقعیت است. در این نوع سؤالات از دانش‌آموز خواسته می‌شود آنچه را در داستان شنیده یا در فیلم، تصویر، نمایش، یک پدیده و غیره مشاهده کرده است بیان کند.
- سؤالات دسته‌ی دوم سؤالاتی است که در آن ابهامات، موقعیت‌های متضاد، روابط علّت و معلولی، تغییرات، وابستگی پدیده‌ها و ... مورد سؤال قرار می‌گیرد. این دسته از سؤالات به دنبال پرورش قوّه‌ی استدلال دانش‌آموزان است؛ لذا از ماهیت و چیستی و چرایی سؤال می‌کند.
- سؤالات دسته‌ی سوم یا سؤالات پایانی، یافته‌های دانش‌آموز را به موقعیت زندگی او پیوند می‌دهند. در این دسته سؤالات دانش‌آموزان با به اشتراک‌گذاشتن آموخته‌ها و تجربیات قبلی خود با دیگران به تثبیت، اصلاح، تعمیم آن و تولید و توسعه‌ی مفهوم کمک می‌کنند. یکی از ویژگی‌های برنامه‌ی درسی تفکّر و پژوهش تأکید بر مفهوم‌سازی به جای مفهوم‌آموزی است.

سؤالات پیش‌بینی شده در هر درس ابزاری برای جهت‌دهی به گفت‌وگوها توسّط معلّم‌اند؛ از این‌رو، ممکن است جریان گفت‌وگو با طرح یکی دو سؤال اوّل به گونه‌ای پیش رود که به سؤالات بعدی نیز پاسخ داده شود؛ امّا اگر چنین نشد استفاده از سؤالات بعدی به شما در دستیابی به اهداف کمک می‌کند. همچنین یادآوری می‌شود یکسان ساختن پاسخ‌ها مورد نظر برنامه نیست. لذا از ارائه‌ی پاسخ‌های یکسان، جزوه‌های پرسش و پاسخ و اجبار دانش‌آموزان به حفظ کردن مطالب پرهیز شود.

به منظور تنوّع بخشی به فرصت‌های یادگیری، در درس‌ها از رسانه‌های مختلفی چون کتاب داستان، روزنامه و مجله، رادیو و تلویزیون، فیلم، وقایع پیرامونی و تجربیات دانش‌آموزان جهت شروع بحث و گفت‌وگو استفاده شده است.

اجرای دقیق فعّالیت‌های این کتاب مستلزم استفاده از سایر اجزای بسته‌ی آموزشی آن (کتاب و لوح فشرده‌ی راهنمای تدریس و لوح فشرده‌ی فیلم‌های کوتاه) است. استفاده از منابع خواندنی دیگر همچون کتاب‌های داستان، کتاب‌های مرجع، روزنامه‌ها و مجلّات و منابع دیداری ــ شنیداری چون تصاویر، فیلم‌ها و نوارهای شنیداری در صورتی که بر اساس معیارهای مندرج در فصل سوم کتاب راهنمای معلّم انتخاب شده باشند، برای کاربرد در درس‌های بخش اختیاری برنامه مجاز است و استفاده از کتاب‌های کار و تمرین تفکّر و پژوهش موجود در بازارِ کتاب در صورتی که به تأیید طرح سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی نرسیده باشد، مجاز نیست.

تعدادی از فیلم‌های آموزشی منتخب نیز در طرح‌های آموزشی هر جلسه در فصل چهارم راهنمای معلّم معرّفی شده‌اند که از طریق فروشگاه انتشارات مدرسه و نمایندگان آن در استان‌ها قابل تهیه‌اند. اگر در مدرسه‌ی شما امکان نمایش فیلم وجود ندارد، می‌توانید از درس‌های دیگر بخش انتخابی به‌عنوان جایگزین استفاده نمایید.

امید است با همراهی شما همکاران گرامی، ساعت درس تفکّر و پژوهش، فرصتی برای یادگیری مؤثّر و پایدار ایجاد کند.

مؤلّفان

فهرست محتوا

واژه‌های تصادفی ۱

فصل اوّل : انتخاب و تصمیم‌گیری ۳

دیدنی‌های سرزمین من ۴

نارنجی‌پوش امانتدار ۷

بوی خوش مدینه ۱۰

آقکند ۱۲

ماه بود و روباه! (انتخابی) ۱۴

مارگیر و اژدها (انتخابی) ۱۷

فصل دوم : پروژه‌ی پژوهشی ۲۳

روش گردآوری اطّلاعات ۲۴

طرح پرسش پژوهشی ۲۸

مردم‌پسندها ۳۳

زیر ذرّه‌بین (انتخابی) ۳۷

از کجا بدانم؟ (انتخابی) ۴۲

ارائه‌ی یافته‌های پژوهش ۴۷

فصل سوم : نظام‌مندی ۵۱
لی لی حوضک ۵۲
پیوستگی ۵۴
پلنگ‌ها و گوزن‌ها ۵۷
یک اتّفاق عجیب (انتخابی) ۶۱
آخر خط (انتخابی) ۶۳
ما کجا هستیم؟ (انتخابی) ۶۵

فصل چهارم : هویت و ارزش ۶۹
تپّه‌ی کوچک ۷۰
میمون‌های گران‌بها ۷۳
شکلی دیگر ۷۵
خرسی که می‌خواست خرس باقی بماند (انتخابی) ۷۸
پرواز کن! پرواز! (انتخابی) ۸۱
من عاقبت از این پل خواهم گذشت (انتخابی) ۸۳
کیمیاگر (انتخابی) ۸۵

واژه‌های تصادفی

تشخیص شباهت‌ها و تفاوت‌ها بین پدیده‌های مختلف و طبقه‌بندی آنها از جمله مهارت‌های تفکّر است که در دروس مختلف و حتّی قبل از ورود به مدرسه با آن برخورد داشته‌اید. در این درس شما با بررسی تفاوت‌ها، شباهت‌ها و رابطه‌ها در واژه‌های تصادفی، ضمن تقویت توانایی استنباط، استدلال و نتیجه‌گیری خود، با نمونه‌ای از فعّالیت‌های کتاب تفکّر و پژوهش آشنا می‌شوید. سپس با توافق درباره‌ی قواعد و مقرّرات کلاس درس تفکّر و پژوهش، شرایط حضور فعّال و مؤثّر خود را در این کلاس فراهم می‌کنید.

طبقه بندی کنید

- هر یک در ذهن خود کلمه‌ای در نظر بگیرید.
- با راهنمایی آموزگار، کلمه‌های مورد نظر ده نفر از دانش‌آموزان را روی تابلوی کلاس بنویسید.
- ده کلمه‌ای را که روی تابلوی کلاس نوشته شده است در جاهای خالی بنویسید.

------------	------------	------------	------------	------------
------------	------------	------------	------------	------------

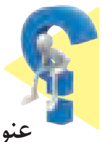

ابتدا به صورت انفرادی کلمات بالا را به‌طور دلخواه حدّاکثر در سه دسته، طبقه‌بندی کنید و برای هر دسته عنوانی انتخاب کنید.

طبقه‌بندی من

....

....

....

این‌بار در گروه خود طبقه‌بندی‌های هر عضو گروه را با دلایل آن بررسی و روی یک نوع طبقه‌بندی توافق کنید.

طبقه‌بندی گروه

....

....

....

گفت‌وگو کنید

نتایج گفت‌وگوهای خود را در کلاس گزارش دهید.

گزارش سایر گروه‌ها را بررسی کنید و به نکات دیگران در مورد گزارش گروه خود دقّت کنید. فراموش نکنید به هنگام بررسی، ابتدا نکات مثبت و بعد نکات منفی یا پیشنهادهای خود را بیان کنید.

همان‌طور که می‌دانید، اجرای بهتر هر کار و فعّالیت جمعی به رعایت قواعد و مقرّراتی نیاز دارد. بر همین اساس درباره‌ی قواعد و مقرّرات مورد نیاز درس تفکّر و پژوهش در کلاس گفت‌وگو کنید. قواعد مورد توافق را در زیر بنویسید.

۱ــ هنگام گفت‌و گو به یکدیگر احترام می‌گذاریم.

۲ــ ....

۳ــ ....

۴ــ ....

۵ــ ....

در این جلسه : از شما خواسته شد واژه‌هایی را نام ببرید. تفاوت‌ها، شباهت‌ها و رابطه‌های آنها را پیدا و واژه‌ها را طبقه‌بندی کنید. پیدا کردن تفاوت‌ها، شباهت‌ها و رابطه‌ها یکی از کارهایی است که ذهن شما هنگام تفکّر در مورد موضوعات مختلف انجام می‌دهد.

فصل اوّل

انتخاب و تصمیم‌گیری

همه‌ی انسان‌ها در طول عمر خود در موقعیت انتخاب و تصمیم‌گیری قرار دارند. تصمیم‌گیری، فرایند انتخاب آگاهانه است. هنگام انتخاب و تصمیم‌گیری شما مجموعه‌ای از شرایط را بررسی می‌کنید تا یک گزینه از میان چند گزینه‌ی موجود را انتخاب کنید. سپس برای اجرای آن اقدام می‌کنید. در این فصل شما جنبه‌های مختلف تصمیم‌گیری را تمرین می‌کنید.

دیدنی‌های سرزمین من

فرض کنید قرار است یک میهمان خارجی به کشور ما بیاید و شما می‌خواهید او را به شهرهایی که جاهای دیدنی دارد، ببرید. کدام مناطق یا شهرها را انتخاب می‌کنید؟

ابتدا جدول زیر را به صورت انفرادی کامل کنید.

ردیف	نام منطقه یا شهر	دلایل انتخاب شما

اکنون با دوستان خود در گروه مشورت کنید؛ پس از مشورت، جدول را براساس توافق اعضای گروه کامل کنید.

ردیف	نام منطقه یا شهر	دلایل انتخاب شما

گفت‌وگو کنید

نتایج فعّالیت گروه‌ها را بدون تکرار نام شهرها و مناطق روی تابلو یادداشت کنید.

نام یکی از شهرها یا مناطق را به‌طور تصادفی انتخاب کنید؛ کسانی که این شهر یا منطقه را نام برده‌اند دلایل انتخاب خود را بیان کنند.

در انتخاب این سه منطقه یا شهر به کدام ویژگی‌های میهمان توجّه کردید؟ آنها را فهرست کنید.

....

....

....

....

● یک بار دیگر پرسش ابتدای درس را بررسی و سپس جدول زیر را کامل کنید.

اطّلاعاتی که در پرسش وجود دارد چیست؟	برای انتخاب و تصمیم‌گیری به چه اطّلاعات دیگری نیاز داریم؟

شهرهایی را که اعضای گروه انتخاب کرده‌اند، براساس ویژگی‌های میهمان بررسی کنید؛ آیا به نظر شما لازم است در مناطق و شهرهای انتخابی تغییری بدهید؟ در صورت تغییرآن را در جدول زیر بنویسید.

ردیف	نام منطقه یا شهر	دلایل انتخاب شما

یکی از جنبه‌های انتخاب و تصمیم‌گیری در نظر گرفتن خواسته‌ها، توانایی‌ها، علاقه‌ها و نیازهای خود و دیگران است. تصمیم‌گیری براساس آنچه که خودمان دوست داریم، کار چندان دشواری نیست؛ تصمیم‌گیری زمانی دشوار می‌شود که باید به خواسته‌ها، توانایی‌ها، علاقه‌ها و نیازهای دیگران هم توجّه کنیم. در شرایطی که نتیجه‌ی تصمیم‌گیری ما بر زندگی و شرایط دیگران هم اثر می‌گذارد، حتماً باید به خواسته‌ها، توانایی‌ها،علاقه‌ها، نیازها، اهداف و اولویت‌های آنها توجّه کنیم.

نارنجی‌پوش امانتدار

موقعیت‌هایی وجود دارد که ما ناگزیر به انتخاب بین خوب و بد هستیم. در چنین شرایطی به چه چیزهایی باید توجّه کنیم؟ در این درس شما با قرار گرفتن در یک موقعیت فرضی، انتخاب‌های ممکن و دلایل آن را بررسی می‌کنید و از این راه مهارت‌های خود را در بیان افکار، استدلال و تصمیم‌گیری تقویت می‌کنید.

رفتگر شهرداری بجنورد کیف مفقودی به ارزش ده میلیارد ریال که محتوی طلا، اسناد مالکیت، چک و کارت‌های اعتباری بود به صاحبش باز گرداند.

راننده تاکسی دامغانی بعد از پیدا کردن کیف پر از پول و طلا در تاکسی‌اش، پس از ساعتی جست‌وجو توانست کیف را به پیرزن صاحب کیف برساند.

کارمند آموزش و پرورش دبیرستان پسرانه امام‌خمینی(ره) شهرستان نظرآباد چند ساعت بعد از پیدا کردن کیف میلیاردی آن را به دست صاحبش رساند.

کارمند شهرداری تهران کیف حاوی چک، پول نقد و اسناد و مدارک به ارزش دست‌کم ۲۰۰ میلیون تومان را پیدا کرد، همه‌ی تلاشش را به‌کار گرفت تا آن را به صاحبش برگرداند.

پس از خواندن خبرهای بالا، چه پرسش‌هایی در ذهن شما مطرح شد؟ دو مورد را بنویسید.

۱ـ ....؟

۲ـ ....؟

خود را به جای شخصیت‌های این خبرها قرار دهید.

چه احساساتی در شما پیدا می شود؟

اگر من به جای صاحب کیف بودم :

....

....

....

اگر من به جای یابنده‌ی کیف بودم :

....

....

....

چه تصمیمی می‌گرفتید؟

اگر من به جای یابنده‌ی کیف بودم : (پس از باز کردن کیف و آگاهی از اشیای داخل آن)

....

....

اگر من به جای صاحب کیف بودم : (پس از آگاهی از پیدا شدن کیف)

....

....

فرض کنید این کیف متعلّق به یکی از اعضای خانواده‌ی شما است، از یابنده‌ی آن چه انتظاری دارید؟ چرا؟

....

....

....

....

گفت‌وگو کنید

- در چنین موقعیت‌هایی برای تصمیم‌گیری به چه چیزهایی توجّه می‌کنید؟ چرا؟
- آیا مقدار مال پیدا شده در ارزش و اهمّیت برگرداندن آن به صاحبش اثر دارد؟ چرا آری، چرا نه؟
- آیا برای تعیین میزان مژدگانی باید به مقدار مالی که پیدا شده توجّه کرد؟ چرا آری، چرا نه؟
- آیا اصولاً انتظار دریافت مژدگانی برای پس دادن مال، درست است؟
- اگر صاحب مال مبلغ کمی به عنوان مژدگانی داد، چه قضاوتی درباره‌ی او می‌کنید؟ چرا؟
- آیا تاکنون چیزی را پیدا کرده‌اید؟ چه تصمیمی گرفتید؟ چرا؟

در این جلسه خود را به جای دیگران گذاشتید. به احساسات و خواسته‌های آنها در برخورد با یک موقعیت، توجّه و سپس تصمیم‌گیری کردید. شما چه تصمیمی گرفتید؟ از تصمیم خود راضی هستید؟ **توجّه به نتایج تصمیم ما** برای خود و دیگران، یکی از جنبه‌های تصمیم‌گیری مناسب است.

فعّالیت در خانه

احساسات ما در تصمیم‌گیری‌هایمان درباره‌ی یک موضوع تأثیر دارد که می‌تواند نتایج مثبت و منفی به دنبال داشته باشد. با گفت‌وگو با اعضای خانواده بنویسید، در چه موقعیت‌هایی تأثیر احساسات بر تصمیم‌گیری بجا و مناسب و در چه موقعیت‌هایی نابجا است؟ با مثال توضیح دهید.

....

....

....

....

....

....

....

بوی خوش مدینه

در زندگی شخصی هر یک از ما احتمالاً پیش‌آمده است که ناچار به انتخاب بین دو موقعیت خوب و خوب یا خوب و خوب‌تر بوده‌ایم. در این درس شما پس از تماشای فیلم «بوی خوش مدینه» یا شنیدن داستان، درباره‌ی دو آرزوی اویس قرنی و ضرورت و دلایل انتخاب بین آنها با یکدیگر گفت‌وگو می‌کنید. سپس خود را در موقعیتی مثل موقعیت اویس قرار می‌دهید و احساسات، نوع انتخاب خود و دلایل ترجیح یک خواسته بر خواسته‌ی دیگر را برای دوستان خود بازگو می‌کنید.

گفت‌وگو کنید

- چرا اویس با وجودِ داشتن آرزوی دیدن پیامبر(ص) و تحمّل سختی‌های راه، بدون دیدن او به یمن بازگشت؟

- اگر شما به جای اویس بودید چه تصمیمی می‌گرفتید؟ بین آرزوی دیدن پیامبر(ص) و خواسته‌ی مادر کدام را انتخاب می‌کردید؟ چرا؟

- آیا در زندگی شما پیش آمده که از آرزوی خود دست بکشید؟ علّت چه بوده است؟

- دو مورد از بزرگ‌ترین آرزوهایتان را در ذهن مجسّم کنید. اگر قرار باشد با انتخاب یک آرزو، آرزوی دیگر را از دست بدهید، چه احساسی به شما دست می‌دهد؟

کدام را انتخاب می‌کنید؟ دلایل شما برای این انتخاب چیست؟

نتیجه‌گیری خود از گفت‌وگوهای این جلسه را در قالب یک جمله‌ی کوتاه در کتاب بنویسید.

....

ما اهداف، آرزوها و خواسته‌های زیادی داریم که اغلب فراتر از امکانات و توانایی‌های ما است. لذا ناگزیر به انتخاب بین آنها هستیم؛ در چنین شرایطی باید ابتدا هدف‌های خود را فهرست کنیم و با استدلال مشخّص کنیم کدام‌ها برای ما اهمّیت بیشتری دارند. پس درنظرگرفتن اولویت‌ها یکی دیگر از جنبه‌های تصمیم‌گیری مناسب است.

آقکند

اگر در شرایطی قرار بگیرید که لازم باشد بین یک موقعیت سخت و موقعیت آسان‌تر یکی را انتخاب کنید، کدام را انتخاب می‌کنید؟ در این تصمیم‌گیری به چه چیزهایی توجّه می‌کنید؟ در این درس شما با مشاهده‌ی فیلم «آقکند» درباره‌ی رفتارها و تصمیم‌های افراد قضاوت، و از این راه انتخاب و تصمیم‌گیری را تمرین می‌کنید.

گفت‌وگو کنید

پس از تماشای فیلم درباره‌ی پرسش‌های زیر گفت‌وگو کنید.

- در این فیلم چه دیدید؟
- شما اگر به جای معلّم بودید در چنین شرایطی چه می‌کردید؟ دلایل خود را برای دیگران شرح دهید.

شرایط معلّم قبلی با معلّم فعلی چه تفاوت‌ها و چه شباهت‌هایی داشت؟ چگونه این موضوع را متوجّه شدید؟

آیا در انتخاب‌ها باید خود را بر دیگران ترجیح داد یا دیگران را بر خود؟ آیا در این‌باره یک قانون کلّی وجود دارد؟ با مثال پاسخ خود را توضیح دهید.

بعضی وقت‌ها بررسی راه‌حل‌ها و تعیین اولویت آنها کار دشواری است زیرا راه حلی بر اساس دلایلی در اولویت قرار می‌گیرد ولی با دلایل دیگر، آن اولویت را ندارد. این دلایل ناشی از ارزش‌هایی است که افراد به آنها باور دارند. در فیلم آقکند مشاهده کردید که معلّم جدید ارزش‌های والاتر را مبنای تصمیم‌گیری قرار داد و موقعیت سخت را انتخاب کرد. در این درس همانند درس‌های «دیدنی‌های سرزمین من»، «نارنجی‌پوش امانتدار» و «بوی خوش مدینه» مهارت تصمیم‌گیری را ازجنبه‌ای دیگر یعنی، ترجیح نیاز دیگران بر راحتی و میل خود تمرین و تجربه کردید.

ماه بود و روباه! (انتخابی)

در این درس داستان «ماه بود و روباه» را می‌شنوید یا فیلم آن را می‌بینید. شخصیت اصلی داستان روباهی است که می‌خواهد ماه را برای خودش داشته باشد. شما با گفت‌وگو دربارهٔ موضوع داستان، خواسته‌ها و روابط بین موجودات را از زاویه‌ی دیگری بررسی و توجّه به نتایج یک فکر و عمل را تمرین می‌کنید.

گفت‌وگو کنید

بعد از شنیدن داستان یا نمایش فیلم راجع به موارد زیر گفت‌وگو کنید.

- موضوع کلّی و پیام داستان چه بود؟

- چه چیز سبب شد روباه به فکر مالکیت ماه بیفتد؟

- چرا تلاش‌های روباه برای راضی کردن ماه به نتیجه نمی‌رسید؟

- چرا نویسنده‌ی داستان این شخصیت‌ها را انتخاب کرده است؟ (مثلاً به جای روباه چرا خرس، فیل، یا هر حیوان دیگری انتخاب نشده است؟)

- به نظر شما از نتیجه‌ی این فعّالیت برای زندگی چه استفاده‌ای می‌توان کرد؟

افراد زیادی در این جهان زندگی می‌کنند و هرکدام اندیشه‌هایی دارند. معمولاً حاصل اندیشه عمل است. این اعمال زندگی افراد و موجودات دیگر را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بنابراین، هنگام هر اندیشه و قبل از هر عملی دو پرسش مهم و کلیدی را باید از خود پرسید:

■ اندیشه و عمل ما بر چه افراد و موجوداتی اثر می‌گذارد؟

■ اندیشه‌ها یا دیدگاه‌های افراد دیگر درباره‌ی فکر و عمل ما چیست؟

این مورد نیز یکی دیگر از جنبه‌های انتخاب و تصمیم‌گیری است که باید به آن توجّه کرد.

مارگیر و اژدها (انتخابی)

روزی و روزگاری در زمان‌های قدیم مارگیری زندگی می‌کرد. مارگیر به کوه و دشت و صحرا می‌رفت، مار می‌گرفت و آنها را به طبیبان می‌فروخت تا . . . .

در این درس ابتدا داستان «مارگیر و اژدها» را که یکی از داستان‌های مثنوی مولانا جلال‌الدّین محمّد بلخی است، می‌شنوید سپس درباره‌ی تغییر شرایط در داستان و رفتار مارگیر گفت‌وگو و وقایعی را که برای مارگیر اتّفاق افتاده است تحلیل می‌کنید. آموخته‌های شما در این درس کمک می‌کند تا در صورت برخورد با شرایط مشابه، اقدام مناسب انجام دهید.

بشنوید ای دوستان این داستان
خود حقیقت نقد حال ماست آن

گفت‌وگو کنید

- مارگیر با خود چه اندیشید که اژدها را به شهر آورد؟
- آیا مرد مارگیر درست فکر می‌کرد؟ چرا آری، چرا خیر؟
- اشتباه‌های مارگیر چه بود و چه نتایجی داشت؟
- آیا کسانی را می‌شناسید که گاهی مانند مارگیر رفتار کرده باشند؟ با مثال ویژگی آنها را توصیف کنید.
- آیا شما نیز گاهی (حتّی در موارد جزئی) مانند مارگیر فکر یا عمل کرده‌اید؟ اگر بلی نتایج آن برای شما و اطرافیانتان چه بوده است؟

تصمیم‌گیری‌های ما نتایجی برای خودمان و دیگران دارد؛ این نتایج گاهی فوری، گاهی کوتاه مدّت و گاهی بلند مدّت است. یک انتخاب و تصمیم‌گیری مانند تصمیم مارگیر، می‌تواند نتیجه‌ی فوری مناسبی داشته باشد، امّا در کوتاه مدّت یا بلند مدّت نتیجه‌ی آن نامناسب باشد یا بالعکس. در نظر گرفتن نتایج فوری، کوتاه مدّت و بلند مدّتِ یک انتخاب و اقدام، یکی دیگر از جنبه‌های انتخاب و تصمیم‌گیری است.

فعّالیت در خانه

ابتدا یکی از خواسته‌های خود را بنویسید.

....

....

سپس راجع‌به پرسش‌های زیر با دوستان یا افراد خانواده‌ی خود صحبت کنید و نتیجه‌ی گفت‌وگوهای خود را بنویسید.

دستیابی به این خواسته بر زندگی شما و دیگران چه تأثیری دارد؟

....

....

....

....

چه وقت می‌توانیم مطمئن باشیم، خواسته‌های ما به خودمان و دیگران آسیب نمی‌رساند؟

....

....

....

دانش‌آموز عزیز

در پایان هر فصل فعّالیت‌هایی با عنوان «خودارزیابی» در نظر گرفته شده است.

فعّالیت خودارزیابی به شما کمک می‌کند :

ــ یادگیری‌های خود را مرور کنید.

ــ به روش یادگیری خود پی ببرید.

ــ با بررسی دقیق فعّالیت‌های خود در ساعت تفکّر و پژوهش و نوشته‌های خود در کتاب، به نکات مثبت و منفی کار خود پی ببرید و موارد مورد علاقه‌ی خود را بشناسید.

ــ توانایی بیان نظرات خود را به صورت نوشتاری گسترش دهید.

برای کامل کردن فعّالیت‌های خود ارزیابی به نکات زیر توجّه کنید.

ــ در پرسش اوّل از شما انتظار می‌رود با دقّت و حوصله، ذهن و نوشته‌های خود را مرور کنید و هر آنچه در مورد چگونگی فکر کردن و موضوعات فعّالیت‌ها آموخته‌اید، بنویسید. به طور حتم یادگیری‌های شما با دیگر هم‌کلاسی‌هایتان شباهت‌ها و تفاوت‌هایی خواهد داشت؛ زیرا شما با دیگران شباهت‌ها و تفاوت‌هایی دارید.

ــ یادگیری شما حاصل تلاش و فعّالیتتان در کلاس و خارج از کلاس، به‌صورت فردی و گروهی است. در پرسش دوم انتظار می رود به یادگیری خود فکر کنید و تغییراتی را که در رفتار شما ایجاد شده است، در جدول مشخّص کنید.

ــ آنچه وضعیت پیشرفت شما را تعیین می‌کند، تعداد نکات مثبت یا منفی نوشته شده نیست، بلکه دقّت و صداقت شما برای کامل کردن جدول پرسش ۳ است. برای ارزیابی انتظار می‌رود به جنبه‌هایی مانند تمیزی، خوش خطی، داشتن نظرات کامل، بررسی همه جانبه‌ی موضوع، استفاده از جملات زیبا، صرف زمان کافی برای انجام فعّالیت و … توجّه کنید.

خود ارزیابی

۱ــ در درس‌های گذشته‌ی تفکّر و پژوهش، چه چیزهایی آموختید؟

....

....

....

....

۲ــ با توجّه به عملکرد خود در فعّالیت‌های جلسات گذشته، جدول زیر را کامل کنید.

عملکرد من / مقیاس	خیلی خوب	خوب	قابل قبول	نیازمند تلاش و آموزش بیشتر
قواعد و مقرّرات مورد توافق برای ساعت تفکّر و پژوهش را رعایت می‌کنم.				
از دانسته‌های قبلی خود برای پاسخگویی به پرسش‌ها استفاده و از گفت وگو در کلاس اطّلاعات جدید کسب می‌کنم.				
برای حدس و گمان خود شواهد و دلایل کافی ذکر می کنم.				
در برخورد با هر موقعیت یا موضوع، آن را به طور دقیق بررسی می‌کنم.				
برای تصمیم‌گیری درباره‌ی هر موضوع جنبه‌های مختلف آن را در نظر می‌گیرم.				
برای تصمیم‌گیری درباره‌ی هر موضوع، هدف خود را مشخّص می‌کنم.				
برای تصمیم‌گیری درباره‌ی هر موضوع، اولویت‌ها را تعیین می‌کنم.				
برای تصمیم‌گیری درباره‌ی هر موضوع، به تأثیر آن بر خود و دیگران فکر می‌کنم.				
برای تصمیم‌گیری درباره‌ی هر موضوع، به پیامدهای فوری، کوتاه مدّت، میان مدّت و بلند مدّت آن فکر می‌کنم.				
برای تصمیم‌گیری درباره‌ی هر موضوع، به ارزش‌های والاتر توجّه می‌کنم.				

۳ــ با بررسی نوشته‌های خود در صفحات قبلی کتاب، جدول زیر را کامل کنید.

نکات مثبت دربارهٔ نوشته‌های من	نکات منفی دربارهٔ نوشته‌های من	موارد دوست‌داشتنی دربارهٔ نوشته‌های من
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....

فصل دوم

پروژه‌ی پژوهشی

در فرهنگ فارسی معین پژوهش به معنای جست‌وجو، تحقیق، بازخواست، مؤاخذه، خبر داشتن است. شما چه تعریفی از پژوهش دارید و چگونه آن را انجام می‌دهید؟ در این فصل از طریق انجام فعّالیت پژوهشی به طور عملی، طرح پرسش پژوهشی، تشخیص روش‌های گردآوری اطّلاعات برای پاسخگویی به پرسش‌ها، تهیه و ارائه‌ی گزارش پژوهش به صورت کتبی و شفاهی را تمرین می‌کنید.

روش گردآوری اطّلاعات

ما برای پاسخ دادن به پرسش‌هایمان باید اطّلاعات گردآوری کنیم. برای گردآوری اطّلاعات از روش‌های متعدّدی استفاده می‌شود. انتخاب هر روش با توجّه به پرسش و نوع اطّلاعات مورد نیاز انجام می‌گیرد. به طور کلّی روش‌های گردآوری اطّلاعات شامل مشاهده، نظرسنجی (مصاحبه، پرسشنامه) و استفاده از اطّلاعات موجود در منابع چاپی و الکترونیکی است. قبل از انجام فعّالیت‌های درس متن زیر را مطالعه کنید.

برای مطالعه

مشاهده : عبارت است از گردآوری اطّلاعات با استفاده از حواس پنجگانه. مشاهده را می‌توان بدون ابزار یا با استفاده از ابزارهایی مانند ذرّه‌بین، میکروسکوپ، تلسکوپ، دوربین و... انجام داد.

نظرسنجی (مصاحبه و پرسشنامه‌ی کتبی) : نظرسنجی از روش‌های گردآوری اطّلاعات است که در آن نظر و میزان علاقه‌ی گروهی خاص درباره‌ی موضوعی مورد پرسش قرار می‌گیرد. نظرسنجی به دو طریق مصاحبه یا پرسشنامه انجام می‌شود. در مصاحبه، مصاحبه‌شوندگان به‌صورت فردی یا گروهی به‌طور شفاهی مورد پرسش قرار می‌گیرند. در روش استفاده از پرسشنامه، پرسش‌ها به‌صورت کتبی ارائه می‌شود و پاسخ دهنده باید گزینه‌هایی را انتخاب کند یا به‌صورت تشریحی به پرسش‌ها پاسخ دهد.

مراجعه به منابع چاپی و الکترونیکی : در این روش از اطّلاعات موجود در منابع چاپی و الکترونیکی مانند کتاب‌ها، مجلّات، گزارش‌هایی که قبلاً تهیه شده، اسناد و... استفاده می شود. هنگام استفاده از این منابع باید مطمئن شویم که اطّلاعات موجود دارای اعتبار است. برای مثال، اگر از کتاب یا سایت (وبگاه) اینترنتی نقل‌قول می‌کنیم باید مطمئن شویم که نویسنده‌ی آن در کار خودش متخصّص و مطالب به روز باشد.

تشخیص روش گردآوری اطّلاعات

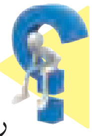

با توجّه به آنچه که خواندید، مشخّص کنید برای پاسخگویی به هریک از پرسش‌های جدول زیر از کدام روش‌های گردآوری اطّلاعات باید استفاده کرد. توجّه داشته باشید که در برخی از پرسش‌ها ممکن است بیشتر از یک خانه علامت‌زده شود.

ردیف	روش گردآوری اطّلاعات / پرسش	نظرسنجی	مشاهده	استفاده از منابع چاپی و الکترونیکی
۱	جانوران موجود در محیط اطراف شما بیشتر از چه گروهی هستند؟			
۲	موضوع خطبه‌های نماز جمعه‌ی مرکز استان شما در پاییز امسال چه بوده است؟			
۳	خدمات ارائه شده توسّط سازمان آتش‌نشانی در استان‌های کشور، در سال گذشته چگونه بوده است؟			
۴	ماشین‌هایی که از میدان اصلی شهر یا روستای شما عبور می‌کنند بیشتر چه رنگی هستند؟			
۵	مهم‌ترین وقایع ۸ سال دفاع مقدّس (جنگ تحمیلی عراق به ایران) چه بوده است؟			
۶	اگر میزان جوش شیرین در ترکیب سرکه و جوش شیرین را کم و زیاد کنیم، چه خواهد شد؟			
۷	میزان بارش باران در ۳ سال گذشته در شهر گرگان چقدر بوده است؟			
۸	میزان مطالعه‌ی کتاب در کشورمان از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۰ چه تغییری کرده است؟			
۹	پرطرفدارترین سریال تلویزیونی ماه رمضان امسال از نظر هم‌کلاسی‌های شما کدام بوده است؟			
۱۰	قیام امام حسین (ع) چه پیامدهایی داشته است؟			
۱۱	آخرین اطّلاعات درباره‌ی تحقیقات فضایی ایران چیست؟			

ردیف	روش گردآوری اطلاعات / پرسش	نظرسنجی	مشاهده	استفاده از منابع چاپی و الکترونیکی
۱۲	ده کوچه، خیابان، کتابخانه و… که در شهر یا روستای شما به نام شهدا نام‌گذاری شده‌اند کدام‌اند؟			
۱۳	هم‌کلاسی‌های شما به کدام یک از رشته‌های ورزشی بیشتر علاقه دارند؟			
۱۴	تغییرات دانه‌ی کاشته شده در یک گلدان، در طول یک ماه چگونه است؟			
۱۵	مردم شهر یا روستای شما از خدمات مراکز بهداشتی و آموزشی تا چه اندازه رضایت دارند؟			

گفت‌وگو کنید

درباره‌ی دلایل انتخاب روش گردآوری اطّلاعات برای هریک از پرسش‌های جدول، در کلاس گفت‌وگو کنید.

طرح پرسش پژوهشی

اوّلین گام پژوهش روشن کردن مسئله‌ای است که ذهن شما را به خود مشغول کرده و برای حلّ آن می‌خواهید پژوهش انجام بدهید. گاهی اوقات مسئله‌ای که ذهن شما را مشغول کرده است به قدری مبهم یا کلّی است که نمی‌دانید برای پاسخ و حلّ آن از کجا شروع، به چه کسی و کجا مراجعه کنید. برای اینکه با این مشکلات برخورد نداشته باشید بهتر است از همان شروع کار گام‌های خود را درست بردارید؛ به عبارت دیگر پرسش خود را به گونه‌ای بنویسید که در گام‌های بعدی با مشکل مواجه نشوید. در این درس شما با ویژگی‌های یک پرسش مناسب آشنا می‌شوید و یک پرسش پژوهشی طرح می‌کنید.

مشاهده کنید

به همراه آموزگار خود به مدّت ده دقیقه در محیط مدرسه یا اطراف آن به مشاهده‌ی دقیق بپردازید. هدف از این فعّالیت طرح پرسش براساس مشاهدات است.

۱ــ پس از مشاهده، سه پرسش که با آیا شروع می‌شود و سه پرسش که با چرا شروع می‌شود، بنویسید.

- آیا ....
- آیا ....
- آیا ....
- چرا ....
- چرا ....
- چرا ....

۲ــ هریک از شما یکی از پرسش‌های خود را انتخاب کنید و در جای مشخّص شده روی تابلوی کلاس یا مقوّای نصب شده به دیوار بنویسید.

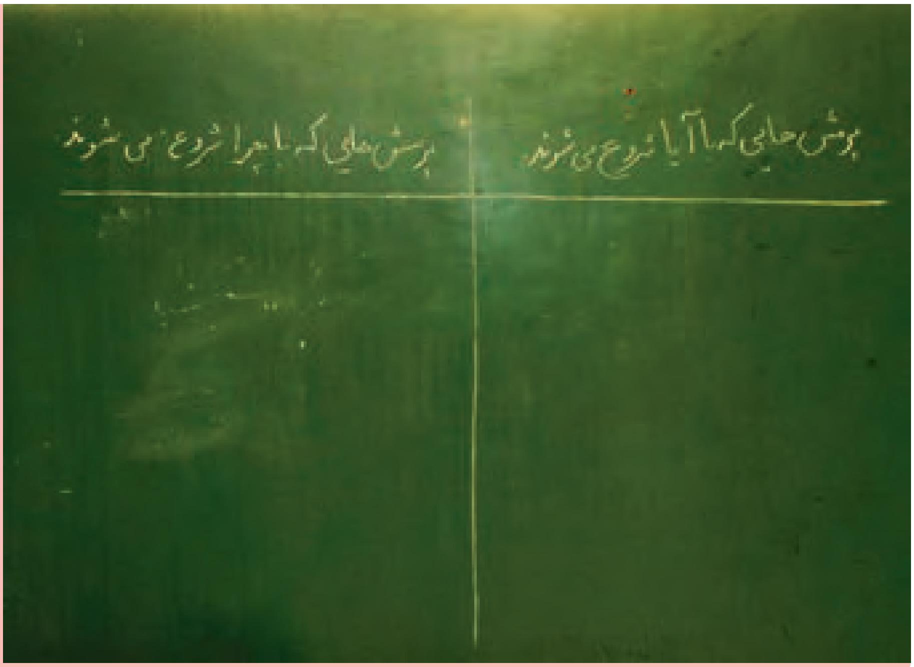

گفت‌وگو کنید

۳ــ درباره‌ی شباهت‌ها، تفاوت‌ها و رابطه‌های پرسش‌هایی که روی تابلو نوشته‌اید گفت‌وگو کنید.

۴ــ براساس گفت‌وگوهایی که در کلاس انجام شد، پاسخ پرسش‌های زیر را بنویسید :

- پرسش‌هایی که با چرا شروع می‌شوند، چه شباهتی با هم دارند؟

- پرسش‌هایی که با آیا شروع می‌شوند، چه شباهتی با هم دارند؟

۵ــ به پرسش‌هایی فکر کنید که با «چگونه، چطور» آغاز می شود. دو نمونه از آنها را بنویسید.

برای مطالعه

ویژگی‌های یک پرسش پژوهشی مناسب : هر پرسشی، پرسش پژوهشی نیست. پرسش پژوهشی مناسب از ویژگی‌هایی برخوردار است. برخی از این ویژگی‌ها عبارت‌اند از :

- پرسش دقیق، واضح و روشن بیان شده باشد.
- روش گردآوری اطّلاعات در آن قابل تشخیص باشد.

- گردآوری اطّلاعات در حدّ توان شما باشد.
- شما به دانستن پاسخ آن علاقه‌مند باشید.
- پاسخ آن پرسش را از قبل ندانید و به دانستن آن نیاز داشته باشید.

ویژگی اوّل : پرسش دقیق، واضح و روشن بیان شده باشد؛ یعنی هر کس با خواندن پرسش بفهمد که منظور شما چیست و برای پاسخ دادن به آن درباره‌ی چه چیزهایی باید اطّلاعات گردآوری کرد؟ به چه منابعی باید مراجعه کرد؟ چه کارهایی انجام داد؟

مثال : «کدام یک از مناطق آب و هوایی ایران برای کشت پسته مناسب است؟»

برای پاسخ به این پرسش باید درباره‌ی شرایط آب و هوایی و خاک مناسب برای کشت پسته و مناطقی از ایران که این شرایط آب و هوایی را دارد، مطالعه کرد.

ویژگی دوم : روش گردآوری اطّلاعات در آن قابل تشخیص باشد؛ یعنی افراد با خواندن پرسش شما متوجّه شوند که برای پاسخ به پرسش بهتر است نظر دیگران را پرسید، یا واقعه‌ای را مشاهده کرد و یا اینکه لازم است کتاب، گزارش، مقاله‌ای و... را مطالعه کرد.

مثال : «طیّ ده سال گذشته جمعیت دانش‌آموزی شهر ..... به تفکیک (دختر ــ پسر، ابتدایی ــ متوسطه) چه تغییری کرده است؟»

در این مثال به راحتی می‌توان تشخیص داد که روش مناسب برای یافتن پاسخ پرسش، استفاده از منابع چاپی و الکترونیکی (مراجعه به گزارش‌های وزارت آموزش و پرورش) است.

مثال : «جهت و اندازه‌ی سایه‌ی میله‌ی پرچم مدرسه‌ی شما در ساعات مختلف روز چه تغییری می‌کند؟»

دقّت در این پرسش نشان می‌دهد که روش مناسب برای یافتن پاسخ پرسش، استفاده از روش مشاهده است.

ویژگی سوم : گردآوری اطّلاعات در حدّ توان شما باشد؛ اگر پرسشی انتخاب کنیم که اطّلاعات لازم برای درک مفاهیم آن و یا وقت کافی برای انجام آن نداریم و یا اینکه انجام پژوهش نیاز به هزینه‌هایی دارد که ما نمی‌توانیم آن را بپردازیم می‌گوییم این پژوهش در حدّ توان ما نیست.

ویژگی چهارم : شما به دانستن پاسخ آن علاقه‌مند باشید؛ اگر بخواهیم پژوهشی انجام بدهیم که کنجکاوی و علاقه‌ای به یافتن پاسخ آن نداریم، انرژی و وقت خود را بیهوده صرف کرده‌ایم.

ویژگی پنجم : پاسخ آن پرسش را از قبل ندانید و به دانستن آن نیاز داشته باشید؛ انجام پژوهش برای حلّ یک مسئله یا پاسخ به پرسشی است که ذهن پژوهشگر به آن مشغول شده است. اگر پاسخ پرسشی را از قبل می‌دانیم در این صورت برای پاسخ‌گویی به آن به پرسش از دیگران، مطالعه‌ی کتاب‌های دیگر و یا مشاهده‌ی واقعه نیاز نیست. بنابراین، پرسش مطرح شده یک پرسش پژوهشی مناسب نیست.

پرسش طرح کنید

حال یکی از پرسش‌های خود را بنویسید، آن را براساس ویژگی‌های پرسش پژوهشی مناسب بررسی کنید و نتایج آن را در جدول زیر علامت بزنید.

پرسش من : ....

ویژگی‌ها / گزینه‌ها	بلی	خیر
پرسش با زبان دقیق، واضح و روشن بیان شده است.		
روش گردآوری اطّلاعات در آن قابل تشخیص است.		
گردآوری اطّلاعات در حدّ توان شما است. (از لحاظ زمان اجرا، دسترسی به منابع ودانش و اطّلاعات)		
شما به دانستن پاسخ آن علاقه‌مند هستید.		
پاسخ آن پرسش را از قبل نمی‌دانید و به دانستن آن نیاز دارید.		

در صورتی که پرسش شما برخی از این ویژگی‌ها را ندارد، آن را اصلاح کنید یا پرسش دیگری با ویژگی‌های بالا طرح کنید.

پرسش اصلاح شده : ....

مردم‌پسندها

در درس اوّل و دوم پروژه‌ی پژوهشی با روش‌های گردآوری اطّلاعات و ویژگی‌های یک پرسش مناسب پژوهشی آشنا شدید. در این درس یکی از روش‌های گردآوری اطّلاعات را به صورت عملی اجرا می‌کنید.

پرسش زیر را در گروه خود بررسی کنید.

«دانش‌آموزان مدرسه‌ی شما کدام درس را بیشتر دوست دارند؟ چرا؟»

فکر می‌کنید برای پاسخ به این پرسش از چه روشی برای گردآوری اطّلاعات باید استفاده کرد؟ چرا؟

برنامه‌ریزی کنید

- هر یک از گروه‌ها با هماهنگی آموزگار خود یکی از پایه‌های تحصیلی مدرسه را برای گردآوری اطّلاعات انتخاب کند.
- درباره‌ی کارهایی که برای گردآوری اطّلاعات لازم است انجام دهید در کلاس گفت‌وگو کنید.
- کارهایی را که قرار است انجام دهید بین اعضای گروه تقسیم کنید.
- پرسشنامه یا برگه‌ی مصاحبه برای گردآوری اطّلاعات را در گروه آماده کنید.

اجرا کنید

- با استفاده از پرسشنامه یا مصاحبه از دانش‌آموزان پایه‌ی مورد نظر، نظرخواهی کنید.
- اطّلاعات به دست آمده را در جدول صفحه‌ی بعد وارد کنید.
- یافته‌ها و گزارش خود را برای ارائه آماده کنید.
- خلاصه‌ی آن را در کتاب خود بنویسید.

خلاصه‌ی گزارش

نام گروه : ....

نام اعضای گروه : ....

پایه‌ی تحصیلی دانش‌آموزانی که از آنها نظرسنجی کرده‌اید. : ....

تعداد دانش‌آموزانی که از آنها نظرسنجی کرده‌اید. : ....

با کنار هم قرار دادن نتایج کار اعضای گروه جدول زیر را کامل کنید.

جدول ثبت اطّلاعات

ردیف	نام کتاب درسی	خط‌نشان تعداد دفعات تکرار	تعداد	درصد
۱	قرآن			
۲	دینی			
۳	فارسی			
۴	ریاضی			
۵	علوم تجربی			
۶	مطالعات اجتماعی			
۷	تفکّر و پژوهش			
۸	هنر			
۹	تربیت بدنی			
۱۰	کار و فناوری			

در پایه‌ای که شما از آنها نظرخواهی کردید دانش‌آموزان کدام درس را بیشتر دوست داشتند؟ چرا؟

بهترین درس از نظر دانش‌آموزان : ....

دلایل دانش‌آموزان : ....

....

....

....

....

....

فعّالیت تکمیلی

پس از برگزاری جلسه‌ی ارائه‌ی گزارش پژوهش، نتایج کار گروه خود را با سایر گروه‌ها مقایسه کنید و به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.

بیشترین تعداد در هر پایه مربوط به کدام درس است؟

پایه‌ی اوّل ....

پایه‌ی دوم ....

پایه‌ی سوم ....

پایه‌ی چهارم ....

پایه‌ی پنجم ....

پایه‌ی ششم ....

آیا بین نظرات دانش‌آموزان پایه‌های اوّل تا ششم تفاوت وجود دارد؟

....

....

....

....

....

زیر ذرّه‌بین (انتخابی)

در درس اوّل و دوم پروژه‌ی پژوهشی با روش‌های گردآوری اطّلاعات و ویژگی‌های یک پرسش پژوهشی مناسب آشنا شدید. در درس سوم، گردآوری اطّلاعات با استفاده از روش نظرسنجی را تجربه کردید. در این درس یکی دیگر از روش‌های گردآوری اطّلاعات را به صورت عملی اجرا می‌کنید.

پرسش زیر را در گروه خود بررسی کنید.

«دانش‌آموزان مدرسه‌ی شما در زنگ تفریح چه رفتارهایی انجام می‌دهند؟»

فکر می‌کنید برای پاسخ به این پرسش از چه روشی برای گردآوری اطّلاعات باید استفاده کرد؟ چرا؟

برنامه‌ریزی کنید

به صورت گروهی با هماهنگی آموزگار خود یکی از پایه‌های تحصیلی مدرسه (به جز پایه‌ی ششم) و نوع رفتاری را که می‌خواهید مورد مشاهده قرار دهید انتخاب کنید. رفتارها می‌تواند شامل نحوه‌ی استفاده از آبخوری، نوع خوراکی‌های مورد مصرف، بازی‌ها، رفتار با دیگران و... باشد. هر گروه می‌تواند یک یا تعدادی از این موارد را برای مشاهده انتخاب کند.

براساس نوع رفتاری که برای مشاهده انتخاب کردید پرسش گروه خود را بنویسید.

....

درباره‌ی کارهایی که برای گردآوری اطّلاعات لازم است انجام دهید گفت‌وگو کنید.

- هر عضو گروه چند نفر را مورد مشاهده قرار خواهد داد؟
- اعضای گروه در چه زمانی این کار را انجام می‌دهند؟
- چه نکات اخلاقی را باید در این‌کار رعایت کنید؟
- گزارش خود را چگونه ثبت و ارائه خواهید کرد؟

برگه‌ی مشاهده را در گروه آماده کنید.

اجرا کنید

از پایه‌ی مورد بررسی گروه حدّاقل پنج و حدّاکثر ده نفر را مورد مشاهده قرار دهید و رفتارهای مورد نظر گروه را در برگه‌ی ثبت مشاهدات وارد کنید.

اطّلاعات به دست آمده را طبقه‌بندی و مرتّب کنید.

یافته‌ها و گزارش خود را برای ارائه آماده کنید.

خلاصه‌ی آن را در کتاب خود بنویسید.

ارائه‌ی گزارش باید براساس مشاهدات باشد نه حدس و گمان و نظر شخصی. همچنین به هنگام مشاهده، نکات اخلاقی را باید رعایت کرد به عنوان مثال مشاهده برای دیگران مزاحمت ایجاد نکند. شما چه نکات اخلاقی دیگری را می‌توانید اضافه کنید؟

خلاصه‌ی گزارش

نام گروه : ....

نام اعضای گروه : ....

پایه‌ی تحصیلی دانش‌آموزانی که مورد مشاهده قرار دادید : ....

تعداد دانش‌آموزانی که توسّط گروه شما مورد مشاهده قرار گرفت : ....

جدول زیر را با کنار هم قرار دادن نتایج کار اعضای گروه کامل کنید. رفتارهای مورد مشاهده توسّط اعضای گروه تعیین می‌شود و ممکن است کمتر از ردیف‌های جدول باشد.

جدول ثبت اطّلاعات

ردیف	رفتارهای مورد مشاهده	خط‌نشان تعداد دفعات تکرار	تعداد	درصد
۱				
۲				
۳				
۴				
۵				
۶				
۷				
۸				
۹				
۱۰				

رفتارهای مورد مشاهده‌ی گروه را به ترتیب از بیشتر به کمتر مرتّب کنید.

....

....

....

....

....

در صورت امکان رفتارهای مورد مشاهده‌ی گروه را به دو گروه (خوب و بد، درست و نادرست و ...) تقسیم کنید.

....

....

....

....

....

برای اینکه رفتارهای نامناسب مورد مشاهده در مدرسه کمتر شود، چه پیشنهادهایی دارید؟

....

....

....

فعّالیت تکمیلی

پس از برگزاری جلسه‌ی ارائه‌ی گزارش پژوهش، نتایج کار گروه خود را با سایر گروه‌ها مقایسه کنید و به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.

- هر یک از گروه‌ها چه رفتارهایی را مورد مشاهده قرار دادند؟

....

....

- بین رفتارهای دانش‌آموزان پایه‌های اوّل تا پنجم چه شباهت‌ها وتفاوت‌هایی وجود دارد؟

....

....

....

....

....

....

- در کلاس درباره‌ی رفتارهای مورد مشاهده گفت‌وگو کنید. نتیجه‌گیری خود از گفت‌وگوها را بنویسید.

....

....

....

....

....

از کجا بدانم؟ (انتخابی)

در درس اوّل و دوم پروژه‌ی پژوهشی با روش‌های گردآوری اطّلاعات و ویژگی‌های یک پرسش مناسب پژوهشی آشنا شدید. در درس سوم و چهارم، گردآوری اطّلاعات با استفاده از روش نظرسنجی و مشاهده را تجربه کردید. در این درس یکی دیگر از روش‌های گردآوری اطّلاعات را به صورت عملی اجرا می‌کنید.

گفت‌وگو کنید

در کلاس راجع به پرسش زیر گفت‌وگو کنید. مناسب‌ترین روشِ گردآوری اطّلاعات برای پاسخگویی به پرسش زیر کدام روش است؟ چرا؟

«دلایل تغییر پایتخت ایران، در زمان کریم‌خان زند چه بوده است؟»

- در گروه خود قرار گیرید.
- یک پرسش طرح کنید که بهترین روش برای پاسخ به آن استفاده از منابع چاپی و الکترونیکی باشد.

پرسش گروه : ....

- پرسش گروه خود را با توجّه به آنچه که درباره‌ی ویژگی‌های پرسش مناسب آموختید بررسی کنید.
- در صورت لزوم پرسش را اصلاح کنید.

پرسش اصلاح شده : ....

برنامه‌ریزی کنید

- اقدامات لازم برای گردآوری اطّلاعات را مشخّص کنید.
  - چه اطّلاعاتی داریم، به چه اطّلاعاتی نیاز داریم؟
  - از چه منابعی باید استفاده کنیم؟
  - هر عضو گروه چه کاری انجام می‌دهد؟
  - اعضای گروه در چه زمانی این کار را انجام می‌دهند؟
  - گزارش خود را چگونه ثبت و ارائه خواهید کرد؟
  - چه کارهای دیگری باید انجام شود؟

اجرا کنید

- حدّاقل پنج کتاب، گزارش، مقاله و... را مورد بررسی قرار دهید.
- اطّلاعات به دست آمده را طبقه‌بندی و مرتّب کنید.
- یافته‌ها و گزارش خود را برای ارائه آماده کنید.
- خلاصه‌ی آن را در کتاب خود بنویسید.

برای مطالعه

امروزه به علّت توسعه‌ی فنّاوری اطّلاعات و ارتباطات، دسترسی به اطّلاعات سریع و آسان شده است. امّا تا چه اندازه می‌توان اطمینان داشت منابعی که انتخاب می‌کنیم منابعِ مناسبی است. برای انتخاب منابع پژوهش خود ویژگی‌های زیر را در نظر بگیرید.

- مطالب منبع مورد نظر با موضوع ارتباطِ بیشتری داشته باشد.
- مطالب منبع مورد نظر صحیح و دقیق باشد.
- مطالب منبع مورد نظر به روز باشد.

علاوه بر ویژگی‌های بالا در انتخاب منابع به نکات زیر نیز توجّه داشته باشید.

- کلمات و جملات منبع مورد نظر برای شما قابل درک باشد.
- دسترسی به منبع برای شما راحت و سریع باشد.

خلاصه‌ی گزارش

نام گروه : ....

نام اعضای گروه : ....

۱ــ گروه شما چه موضوعی را برای گردآوری اطّلاعات انتخاب کرد؟

....

....

۲ــ برای گردآوری اطّلاعات از چه منابعی (کتاب‌ها، مجلّات، اینترنت و...) استفاده کردید؟ آنها را نام ببرید.

....

....

....

....

....

۳ــ درباره‌ی منابعی که استفاده کردید، جدول زیر را کامل کنید.

پرسش	نام منبع
مطالب کدام منبع با موضوع ارتباط بیشتری دارد؟	....
کلمات و جملات کدام منبع راحت‌تر فهمیده می‌شود؟	....
دسترسی به کدام منبع سریع‌تر است؟	....
دسترسی به کدام منبع راحت‌تر بود؟	....
مطالب کدام منبع دقیق‌تر و درست‌تر است؟	....

فعّالیت تکمیلی

با مشورت آموزگار، مربّی پرورشی، کتابدار مدرسه نام چند سایت معتبر برای گردآوری اطّلاعات را بنویسید.

مانند :

شبکه‌ی ملی مدارس (رشد) http: //www.roshd.ir

....

....

....

ارائه‌ی یافته‌های پژوهش

در دروس گذشته با چگونگی طرح پرسش پژوهشی، ویژگی‌های پرسش مناسب، و روش‌های گردآوری اطّلاعات آشنا شدید. سپس برای یافتن پاسخ پرسش‌های خود از روش‌های مشاهده، نظرسنجی و مراجعه به منابع چاپی و الکترونیکی استفاده کردید. پس از گردآوری اطّلاعات و دسته‌بندی آنها نوبت به تهیه‌ی گزارش پژوهش و خلاصه‌ی آن برای ارائه در کلاس می‌رسد. شما می‌توانید برای تهیه و ارائه‌ی گزارش از آموخته‌های خود در درس‌هایی مانند کار و فنّاوری، فارسی، ریاضی و هنر استفاده کنید. ارائه‌ی گزارش به دو صورت کتبی و شفاهی انجام می‌شود.

گزارش کتبی : گزارش کتبی پژوهش ساختار مشخّصی دارد. امّا برای آسان شدن کار در پایه‌ی ششم، عنوان‌های زیر برای گزارش کتبی پیشنهاد می‌شود.

- صفحه‌ی روی جلد شامل عنوان پژوهش، نام پژوهشگران، نام آموزگار، نام مدرسه، سال انجام پژوهش
- صفحه‌ی بسم‌اللّه الرّحمن الرّحیم
- فهرست
- مقدّمه
- پرسش یا پرسش‌های پژوهش
- شیوه‌ی گردآوری اطّلاعات
- یافته‌های پژوهش
- پیشنهادها

توجه کنید

برای نوشتن گزارش پژوهش نکات زیر را رعایت کنید.

- نتایج به‌دست آمده را مرور کنید.
- اطّلاعات مشابه و نزدیک به هم را کنار هم قرار دهید.
- اطّلاعات تکراری را حذف کنید و تعداد تکرار را بنویسید.
- هر دسته از اطّلاعات را با یک عنوان مشخّص کنید.
- با توجّه به همه‌ی اطّلاعات نتیجه‌گیری کنید.
- اگر لازم می‌دانید، اطّلاعات پژوهش را با استفاده از شکل، نمودار و جدول، نمایش دهید و جدول‌ها، نمودارها و شکل‌ها را به ترتیب شماره بگذارید.
- در نوشتن گزارش، تنها نتایجی را ارائه کنید که در گردآوری اطّلاعات به آنها دست پیدا کرده‌اید. به عبارت دیگر سلیقه و نظرات شخصی خود را در نتیجه‌گیری از یافته‌ها دخالت ندهید.
- فهرست مناسبی از محتوای گزارش تهیه کنید.
- سادگی را رعایت کنید. شلوغ کردن گزارش از زیبایی آن کم می‌کند.

گزارش شفاهی : گزارش شما هر چند صفحه که باشد برای ارائه به دیگران باید خلاصه‌ای از آن تهیه کنید که در زمانی محدود قابل ارائه باشد. گزارش خود را به صورت روزنامه دیواری، پوستر یا اسلایدهای پاورپوینت نمایش دهید.

در تهیه‌ی خلاصه‌ی گزارش عناوین زیر را در نظر بگیرید.

- عنوان پژوهش
- نام پژوهشگران
- پرسش یا پرسش‌های پژوهش
- شیوه‌ی گردآوری اطّلاعات
- یافته‌های مهم و اساسی پژوهش
- پیشنهادها

برای ارائه‌ی گزارش شفاهی نکات زیر را رعایت کنید.

- با توجّه به امکانات، خلاصه‌ی گزارش را در قالب روزنامه دیواری، پوستر یا اسلایدهای پاورپوینت و...، قبل از زمان ارائه، آماده کنید.
- نحوه‌ی ارائه‌ی گزارش شفاهی را با مدّت زمانی که آموزگارتان از قبل به شما اعلام کرده است هماهنگ کنید.
- همه‌ی اعضای گروه، خود را برای ارائه‌ی گزارش شفاهی آماده کنند. به عبارت دیگر قبل از جلسه‌ی ارائه این‌کار را تمرین کنید.
- خود را برای پاسخگویی به پرسش‌های دیگران، شنیدن نظرات آنها و پذیرش پیشنهادهای مناسب آماده کنید.
- در ابتدای ارائه نام اعضای گروه و نقش هر یک در انجام پژوهش را برای کلاس بیان کنید.

ارزیابی گزارش پژوهش

آگاهی از معیارهای ارزیابی گزارش پژوهش در ابتدای کار، به شما کمک می‌کند که از انتظارات آموزگار خود آگاه باشید؛ گزارش پژوهش را درست‌تر و دقیق‌تر بنویسید و آن را به خوبی ارائه کنید.

برگه‌ی ارزیابی عملکرد و گزارش پژوهش

ردیف	ملاک ارزیابی	امتیاز			
		۴	۳	۲	۱
۱	صفحه‌ی روی جلد (شامل عنوان پژوهش، نام پژوهشگران، نام آموزگار، نام مدرسه، سال انجام پژوهش) و صفحه‌ی بسم‌اللّه الرّحمن الرّحیم دارد.				
۲	فهرست مطالب دقیق و کامل نوشته شده است.				
۳	عنوان یا پرسش پژوهش، شیوه و ابزارگردآوری اطّلاعات واضح و روشن نوشته شده است.				
۴	نتایج پژوهش/ پاسخ پرسش پژوهش واضح و روشن بیان شده است.				
۵	خلاصه‌ی گزارش مناسب تهیه شده است.				
۶	اعضای گروه خود را برای ارائه‌ی گزارش شفاهی در کلاس آماده کرده‌اند.				
۷	اعضای گروه جهت آماده شدن برای ارائه‌ی گزارش شفاهی تمرین و به هم کمک کرده‌اند.				
۸	اعضای گروه آمادگی توضیح درباره‌ی نکات مبهم، پاسخ به پرسش‌ها و پذیرش پیشنهادهای مناسب را دارند.				
۹	در طول انجام پژوهش برای رفع اشکال و دریافت راهنمایی، مراجعه‌ی مستمر داشته‌اند.				
۱۰	در تنظیم و ارائه‌ی گزارش از آموخته‌های خود در دروس فنّاوری، فارسی، ریاضی و هنر استفاده کرده‌اند.				
جمع امتیازها					
توصیف عملکرد:					

فصل سوم

نظام‌مندی

شما در دوران تحصیل با نظام‌های گوناگون مانند منظومه‌ی شمسی، بدن انسان، چرخه‌ی آب، خانواده، مدرسه، جامعه، رایانه، اتومبیل و ... آشنا شدید. نظام یا سیستم مجموعه‌ی منظّمی از اجزای به هم وابسته است که برای رسیدن به هدفی مشترک با یکدیگر در ارتباط هستند. در این فصل شما از طریق انجام بازی، تماشای فیلم و شنیدن داستان با مفهوم سیستم، رابطه‌ی اجزا و نقش آنها در رسیدن به هدف آشنا می‌شوید و تفکّر نظام‌مند را تمرین می‌کنید.

لی لی حوضک

چرا افراد در موقعیت‌های یکسان مانند هم عمل نمی‌کنند؟ چطور می‌توان درباره‌ی رفتار خود و دیگران قضاوت کرد؟ چطور می‌توان بر دیگران تأثیر گذاشت؟ در این درس شما با مشاهده‌ی فیلم «لی‌لی حوضک»، درباره‌ی وقایع داستان، علّت وقوع آنها و رفتارهای متفاوت نسبت به آن گفت‌وگو می‌کنید. در این گفت‌وگوها مهارت‌های تفکّر به‌خصوص توانایی استدلال شما پرورش می‌یابد.

گفت‌وگو کنید

پس از نمایش فیلم درباره‌ی پرسش‌های زیر گفت‌وگو کنید.

- در این فیلم چه دیدید؟ (در پاسخ به این پرسش درباره‌ی ویژگی‌های شخصیتی حیوانات، روند وقایع، تغییرات، نمادها، جزئیات صحنه‌های فیلم گفت‌وگو کنید.)

- رفتار هر یک از حیوانات در موقع شنیدن درخواست کمک خروس چه بود؟

بز چگونه روی بقیه‌ی حیوانات اثر گذاشت؟ چگونه باعث تغییر هر کدام از حیوانات شد؟ چرا کمک خواستن خروس تأثیری در حیوانات نداشت؟

رفتارهای هر یک از حیوانات این داستان شما را به یاد چه رفتارهایی از مردم می‌اندازد؟

در این فیلم تلاش‌های برخی از موجودات برای نجات جوجه به نتیجه نرسید. حلّ مسئله زمانی ممکن شد که حیوانات با هم همکاری کردند. **داشتن هدف مشترک یکی از ویژگی‌های هر نظام یا سیستم است.**

فعالیت در خانه

هرکس معیارهایی دارد و در هر موقعیت براساس معیارهای خود، رفتار می‌کند و درباره‌ی رفتار خود و دیگران قضاوت می‌کند. معیارهای هر کس از منابع معتبر یا غیرمعتبر کسب می‌شود؛ این منابع شامل افراد مانند اعضای خانواده، همسالان، معلّمان، صاحب‌نظران و . . .، و رسانه‌ها مانند کتاب‌ها، صدا و سیما، روزنامه‌ها، شبکه‌های مجازی و . . . است. این منابع از اعتبار یکسان برخوردار نیستند. با گفت‌وگو با اعضای خانواده بنویسید شما معیارهای خود را چگونه کسب کرده‌اید؟ چقدر به اعتبار آنها اطمینان دارید؟

....

....

....

پیوستگی

هر سیستم دارای اجزایی است که با هم برای رسیدن به یک هدف همکاری می‌کنند. اگر یکی از اجزا کار خود را درست انجام ندهد چه اتّفاقی می‌افتد؟ در این درس شما از طریق انجام یک بازی به این پرسش پاسخ می‌دهید.

بازی کنید

به همراه آموزگار به حیاط مدرسه یا نمازخانه یا ... بروید و طبق روش زیر بازی کنید.

- در گروه‌های شش نفره دایره وار قرار بگیرید.
- به هر نفر یک کارت شماره‌دار از ۱ تا ۶ داده می‌شود. آن را به گونه‌ای به لباستان وصل کنید که توسّط دیگران قابل دیدن باشد.
- علاوه بر آن به هر یک از شما دوکارت شماره‌دار از ۱ تا ۶ داده می‌شود. لازم است این شماره‌ها با هم و با شماره‌ی کارت وصل شده به لباستان یکسان نباشند.

- هر یک از شش نفر همان‌طور که در جای خود ایستاده است، با توجّه به شماره‌هایی که در دست دارد دو نفری که شماره‌هایشان در اختیار اوست را پیدا کند. هدف این است که از این دو نفر به یک فاصله بایستد.

- بازی تا جایی ادامه پیدا می‌کند که تمام افراد به هدف بالا دست پیدا کرده باشند. یعنی هر بازیکن در فاصله‌ی مساوی از دو نفر مورد نظر قرار گیرد.

نکته : این بازی را در گروه‌هایی با تعداد اعضای بیشتر می‌توان انجام داد.

گفت‌وگو کنید

در محلّی مناسب دایره‌وار بنشینید و درباره‌ی پرسش‌های زیر گفت‌وگو کنید.

- حرکت شما در این بازی باعث حرکت چند نفر دیگر می‌شد؟

- اگر شماره‌ی یک نفر، به جای دو بار پنج بار در میان بازیکنان پخش می‌شد، حرکات آن فرد چه تأثیری بر دیگران می‌گذاشت؟

- اگر شماره‌ی یک نفر از اعضای گروه به افراد دیگر داده نمی‌شد حرکات او چه تأثیری در بازی می‌گذاشت؟

- در این بازی برای حرکت تا چه حد آزادی عمل داشتید؟

- وقتی نفرات هدف شما تغییر مکان می‌دادند چه احساسی داشتید؟

احساسات متفاوتی که در طیّ این بازی تجربه کردید را بیان کنید.

یک سیستم را در نظر بگیرید، به نظر شما آگاه بودن از اهداف و قوانین آن، چگونه می‌تواند به کاهش مشکلات کمک کند؟

فعّالیت در خانه

مشکلات امروز شهر و روستای ما ممکن است نتیجه‌ی اعمال قبلی ما باشند. مثال‌هایی در این مورد بنویسید.

....

....

....

....

....

پلنگ‌ها و گوزن‌ها

در دو قرن گذشته، انسان به دلیل پیشرفت دانش و فنّاوری بیش از اندازه از طبیعت بهره‌برداری کرده است. امروزه انسان‌ها متوجّه شده‌اند که مشکلات محیط زیست و نگرانی‌ها درباره‌ی یک آینده‌ی سالم ناشی از این نوع فکر و عمل است. در این درس شما از طریق انجام یک بازی با نقش خود در محیط زیست آشنا می‌شوید.

بازی کنید

به همراه آموزگار به حیاط مدرسه یا نمازخانه یا ... بروید و به دو گروه تقسیم شوید.

- اعضای یک گروه ماسک پلنگ و اعضای گروه دوم ماسک گوزن را به صورت بزنند.
- با گچ محدوده‌ای به مساحت ۲۰ متر مربّع روی زمین مشخّص کنید.

قواعد بازی به شرح زیر است :

- پلنگ به دنبال شکار گوزن‌ها در محدوده‌ی مشخّص شده است.
- شکار به معنای گرفتن با دو دست است.
- بازیکنان با یک پا یعنی لی لی بازی می‌کنند.
- اگر کسی هنگام لی‌لی کردن از محدوده‌ی بازی خارج شود در درّه می‌افتد و از بازی بیرون می‌رود.
- در صورت شکار گوزن توسّط پلنگ، بازیکن شکار شده از زمین بازی خارج می‌شود و تعداد پلنگ‌ها و گوزن‌های مانده در زمین، دو برابر می‌شود.
- زمان بازی در هر نوبت ۳۰ ثانیه الی دو دقیقه است.
- بازی تا جایی ادامه می‌یابد که پلنگ یا گوزنی در زمین نماند.

برای شروع یک پلنگ و چهار گوزن وارد زمین می‌شوند. ۳۰ ثانیه الی دو دقیقه به آنها فرصت داده می‌شود. در صورت شکار هر گوزن توسّط پلنگ، تعداد گوزن‌ها و پلنگ‌ها دو برابر می‌شود. در صورت عدم شکار گوزن در مدّت تعیین شده تعداد گوزن‌ها دو برابر می‌شود و پلنگ از زمین بیرون می‌رود (یعنی پلنگ بر اثر گرسنگی می‌میرد) و یک پلنگ دیگر از بیرون جایگزین می‌شود.

گفت‌وگو کنید

به صورت دایره در مکان مناسب (کلاس، نمازخانه، حیاط و ...) بنشینید و درباره‌ی پرسش‌های زیر گفت‌وگو کنید.

- از این بازی چه یاد گرفتید؟
- اگر در این بازی انسان‌ها را به جای پلنگ‌ها فرض کنیم، به جای گوزن‌ها چه موجودات زنده‌ای را می‌توان در نظر گرفت؟
- آیا می‌توان چنین رابطه‌ای بین انسان و موجودات غیرزنده در نظر گرفت؟ با مثال پاسخ خود را توضیح دهید.
- با مثال‌هایی که در دو پرسش قبلی بیان کردید، پیش‌بینی کنید در آینده برای ما و محیط زیست چه اتّفاق‌هایی ممکن است رخ دهد!

ارزشمندی منابع مانند آب، هوا، موجودات زنده و غیرزنده به فراوانی یا کمیاب بودن آنها نیست. بلکه چون مخلوق خداوند هستند ارزشمند هستند.

فعّالیت در خانه

در شهر یا روستای شما چه مشکلات محیط زیستی وجود دارد؟

....

....

....

....

چه راه‌هایی برای حلّ این مشکلات پیشنهاد می‌کنید؟

....

....

....

....

یک اتّفاق عجیب (انتخابی)

در این درس شما با یک موقعیت فرضی روبه‌رو می‌شوید و درباره‌ی علّت وقوع آن فرضیه‌سازی می‌کنید و از این طریق توانایی فرضیه‌سازی، استنباط، استدلال، و نتیجه‌گیری خود را ارتقا می‌دهید.

گفت‌وگو کنید

یک پاک‌کن روی یک میز در وسط کلاس طوری قرار گیرد که همه بتوانند آن را ببینند. به مدّت چند دقیقه در سکوت، فقط به پاک‌کن نگاه کنید.

اگر همین الان که به این پاک‌کن نگاه می‌کنید، ببینید که یک دفعه حرکت کرد، عکس‌العمل هر کدام از شما چه خواهد بود؟

- درصورت حرکت کردن پاک‌کن، چه علّت‌هایی برای آن می‌توان بیان کرد؟ (هر چه می‌توانید فرضیه‌های بیشتری بسازید.)
- اگر کسی دلیل بیاورد که این پاک‌کن بدون هیچ نیرویی و خود به خود حرکت کرد، آیا قبول می‌کنید؟ چرا؟
- اگر به هیچ وجه نتوانستید نیروی حرکت دهنده‌ی آن را پیدا کنید، چه چیزهای دیگری به فکرتان می‌رسد؟

به هنگام تفکّر درباره‌ی یک موضوع، **استفاده از دانسته‌های قبلی** و **کسب اطّلاعات جدید** به ما کمک می‌کند تا درک عمیق‌تری از موضوع داشته باشیم.

فعّالیت در خانه

تا هفته‌ی آینده در محیط زندگی خود دقّت کنید. آیا چیزهایی را می‌بینید که علّت وقوع آن برای شما معلوم نباشد؟ دو مورد از آنها را بنویسید.

۱ــ ....

۲ــ ....

آخر خط (انتخابی)

هر یک از ما هنگام روبه‌رو شدن با پدیده‌ها و اتّفاقات، ممکن است نسبت به علّت وقوع آنها تصوّرات متفاوتی داشته باشیم. شما در درس یک اتّفاق عجیب به هنگام فرضیه‌سازی با این تفاوت مواجه شدید. در این درس نیز با تماشای فیلم «آخر خط» فرضیه‌سازی، تحلیل و درک علّت وقوع برخی از وقایع را تمرین می‌کنید.

گفت‌وگو کنید

پس از تماشای فیلم «آخر خط» درباره‌ی پرسش‌های زیر در کلاس گفت‌وگو کنید.

- ماشین فرسوده چه مشکلاتی ایجاد کرده بود؟
- کسانی که ماشین فرسوده را نمی‌دیدند در مورد علّت ترافیک چه تصوّری می‌توانستند داشته باشند؟
- آیا همیشه علّت وقوع همه‌ی پدیده‌ها را می‌توان دید؟ در صورت ندیدن علّت آیا می‌توان آن را حدس زد؟ چگونه می‌توان این‌کار را کرد؟
- اگر نتوانیم علّت وقوع پدیده‌ها را ببینیم آیا می‌توانیم بگوییم که وجود ندارند؟ با مثال پاسخ خود را بیان کنید.

فعّالیت در خانه

با توجّه به گفت‌وگوهایی که در کلاس کردید، سه واژه‌ی «پیر»، «قدیمی» و «فرسوده» را معنا کنید و برای تفاوت کاربرد آنها مثال‌هایی بنویسید. توجّه داشته باشید هدف، ارائه‌ی تعریف یکسان برای واژه‌ها نیست. هر یک از شما می‌تواند تعریف خود را با مثال ارائه دهد.

یادداشت من

پیر

....

....

مثال :

....

....

قدیمی

....

....

مثال :

....

....

فرسوده

....

....

مثال :

....

....

ما کجا هستیم؟ (انتخابی)

هر چه آگاهی ما از جهان پیرامون بیشتر شود، جایگاه خود را در نظام آفرینش بهتر درک خواهیم کرد. در این درس شما با استفاده از قوّه‌ی تخیّل پرواز کرده و به خود و محیط از دریچه‌ی بالاتر نگاه می‌کنید. انتظار می‌رود در این پرواز تأمّل بیشتری نسبت به جایگاه خود در نظام آفرینش داشته باشید.

گفت‌وگو کنید

آموزگار کتاب «ما کجا هستیم؟» را برای شما می‌خواند پس از آن :

چشم‌هایتان را ببندید، خودتان را مثل پسرک کتاب تصوّر کنید. تصوّر کنید که پرواز کرده و بالا رفته‌اید، حالا بالاتر رفته و از بالای کلاس، بالای مدرسه، خیابان، شهر، استان، کشور، قارّه، کره‌ی زمین، منظومه‌ی شمسی، کهکشان راه شیری، موقعیت خود را مجسّم کنید. در هر مرحله بگویید از آن بالا چه چیزهایی می‌بینید. این کار را تا ۵ دقیقه می‌توانید ادامه دهید.

حالا راجع به پرسش‌های زیر فکر کرده و صحبت کنید.

- با این تجسّم، کشورها کوچک هستند یا بزرگ؟
- به نظر شما زمین کوچک است یا بزرگ؟
- شما چطور؟ آیا در این تجسّم کوچک بودید یا بزرگ؟
- آیا انسان به همان اندازه که نسبت به کلّ جهان کوچک است از نظر توان و قدرت هم کوچک است؟ چرا این طور فکر می‌کنید؟

فعّالیت در خانه

یک موجود را در نظر بگیرید. راجع به تفاوت‌ها و شباهت‌های انسان با آن موجود فکر و با دوستان یا خانواده‌ی خود صحبت کنید و نتایج را در کتاب بنویسید.

....

....

....

....

....

....

....

خود ارزیابی

۱ــ در درس‌های گذشته‌ی تفکّر و پژوهش، چه چیزهایی آموختید؟

....

....

....

....

۲ــ با توجّه به عملکرد خود در فعّالیت‌های جلسات گذشته، جدول زیر را کامل کنید.

عملکرد من / مقیاس	خیلی خوب	خوب	قابل قبول	نیازمند تلاش و آموزش بیشتر
هنگام مشاهده‌ی فیلم، گوش دادن به داستان یا حرف زدن با دیگران، با دقّت توجّه می‌کنم.				
به نظر دیگران با تأمّل گوش می‌دهم و با پرسش مناسب، دیگران را به توضیح نظر خود تشویق می‌کنم.				
در برخورد با هر موقعیت یا موضوع، آن را به طور دقیق بررسی می‌کنم.				
از دانسته‌های قبلی خود برای پاسخگویی به پرسش‌ها استفاده و از گفت‌وگو در کلاس اطّلاعات جدید کسب می‌کنم.				
برای حدس، گمان و فرضیه‌های خود شواهد و دلایل کافی ذکر می‌کنم و توانایی دفاع منطقی از نظر خود را دارم.				
برای توضیح افکار و تصمیم‌های خود از زبان صحیح و دقیق استفاده می‌کنم.				
در گفت‌وگوها سعی می‌کنم نظرم تکراری نباشد و هر بار کامل‌تر شود.				
هنگام گفت‌وگو هیجانات خود چون خشم، نفرت، و غیره را کنترل می‌کنم.				
تفاوت‌ها، شباهت‌ها و روابط بین نظرات، پدیده‌ها، امور، وقایع، یا اجزای آنها را شناسایی و بیان می‌کنم.				
بین تجارب خودم با موضوع گفت‌وگو، ارتباط برقرار می‌کنم.				

۳ــ با بررسی نوشته‌های خود در صفحات قبلی کتاب، جدول زیر را کامل کنید.

نکات مثبت درباره‌ی نوشته‌های من	نکات منفی درباره‌ی نوشته‌های من	موارد دوست‌داشتنی درباره‌ی نوشته‌های من
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....

فصل چهارم

هویت و ارزش

یک دسته از مهم‌ترین پرسش‌هایی که ذهن انسان‌ها را به خود مشغول کرده است این است که من کیستم؟ از کجا آمده‌ام؟ به کجا می‌روم؟ در این مسیر چه باید بکنم و چگونه باشم؟ یعنی اینکه فرد بخواهد جایگاه و نقش خود را در هستی بشناسد. با انجام فعّالیت‌های این فصل شما درباره‌ی هویت و ارزش‌های مورد قبولتان تأمّل بیشتری خواهید داشت.

تپّه‌ی کوچک

تا چه اندازه خود را می‌شناسید؟ منظور از این پرسش مشخّصات شناسنامه‌ای شما نیست، که اسمت چیست؟ اسم پدرت چیست و در چه سالی متولّد شده‌ای؟ تابع چه کشوری هستی ؟ و ... در این درس شما با گفت‌وگو درباره‌ی محتوای فیلم «چیزی» علاوه بر ارتقای توانایی تحلیل و استدلال، درباره‌ی ویژگی‌های خود بیشتر فکر می‌کنید.

گفت‌وگو کنید

پس از نمایش فیلم «چیزی» چند دقیقه درباره‌ی آن تأمل کنید. سپس درباره‌ی پرسش‌های زیر گفت‌وگو کنید.

- در فیلم چه دیدید؟
- هر یک از عناصر موجود در فیلم نماد چه چیزی بودند؟ پاسخ خود را با توضیح بیان کنید.
- تفاوت تپّه‌ی کوچک با کوه‌ها در چه بود؟ چرا این طور فکر می‌کنید؟
- چه تغییراتی در کوه‌ها و تپّه‌ی کوچک در جریان فیلم رخ داد؟ چرا این طور فکر می‌کنید؟
- اگر کوه‌ها و تپّه‌ی کوچک نماد آدم‌ها باشند، آیا در زندگی واقعی با چنین رفتارهایی مواجه شده‌اید؟ تجربه‌ی

خود را بیان کنید.

در این داستان تپّه‌ی کوچک از خود شناختی نداشت، برای کسی که خود را نمی‌شناسد چه مسائلی ممکن است پیش بیاید؟

خودشناسی معنای بسیار وسیعی دارد و فقط شناخت موقعیتی که هم اکنون از آن برخورداریم را شامل نمی‌شود. خودشناسی حقیقی آن است که بدانیم، از کجا و به چه منظور آمده‌ایم، کجا هستیم و به کجا می‌خواهیم برسیم. خودشناسی در حقیقت از پیدا کردن پاسخ این پرسش‌ها حاصل می‌شود.

فعّالیت در خانه

مقابل آینه بایستید و درباره‌ی ویژگی‌های خود تأمّل کنید سپس پاسخ پرسش‌های زیر را در کتاب بنویسید.

اگر کسی از شما بپرسد چقدر خود را می‌شناسید، چه پاسخی به او می‌دهید؟ خود را چگونه توصیف می‌کنید؟

....

....

....

....

....

آیا این توصیف را برای معرّفی خودتان مناسب و کامل می‌دانید؟

....

آیا می‌دانید کیستید و به کجا می‌خواهید برسید؟

....

....

....

....

نوشته‌ی خود را به اعضای خانواده و دو نفر از دوستانتان نشان دهید و از آنها در مورد مناسب و کامل بودن توصیف‌ها نظرخواهی کنید.

میمون‌های گران‌بها

روزی روزگاری در روستایی در هند، مردی به روستایی‌ها اعلام کرد که به ازای هر میمون ۲۰ هزار تومان به آنها پول خواهد داد. روستایی‌ها هم که دیدند اطرافشان پر است از میمون، به جنگل رفتند و شروع به گرفتن میمون‌ها کردند. . . .

در این درس شما با تحلیل داستان «میمون‌های گران‌بها»، درباره‌ی ارزش اشیا، پدیده‌ها و موجودات پیرامون گفت‌وگو می‌کنید و از این طریق معیارهای خود را بررسی و مهارت استدلال و قضاوت را در خود تقویت می‌کنید.

گفت‌وگو کنید

پس از شنیدن داستان میمون‌های گران‌بها یا اجرای نمایش آن در کلاس درباره‌ی پرسش‌های زیر گفت‌وگو کنید.

- پیام‌های این داستان چیست؟
- قیمت میمون‌ها چگونه تعیین می‌شد؟
- به نظر شما ارزش واقعی میمون‌ها چقدر است؟ چرا؟
- ملاک و معیار ارزش‌گذاری روی اشیا، پدیده‌ها و موجودات بر چه اساسی تعیین می‌شود؟

آیا این ملاک و معیارها قانون کلّی هستند؟

آیا اشیا، پدیده‌ها و موجوداتی وجود دارند که در اصل ارزشمند هستند و همه‌ی مردم جهان در این مورد موافق هستند؟ با مثال توضیح دهید.

همان‌طور که در این درس و درس‌های گذشته ملاحظه کردید، برای بیان افکار باید واژه‌ها و جملات را دقیق و روشن به کار برد. بخشی از اختلاف نظر افراد به دلیل استفاده از واژه‌ها و جملات مبهم و نامناسب در بیان افکارشان است.

فعّالیت در خانه

بین ارزش و قیمت چه تفاوتی وجود دارد؟ با خانواده‌ی خود در این باره گفت‌وگو کنید و پاسخ پرسش را حدّاقل با دو مثال بنویسید.

....

....

....

....

شکلی دیگر

روزی روزگاری، خفّاشی بود که همه‌ی چیزهای دور و برش را وارونه می‌دید. خفّاش برای اوّلین بار وارد جنگل شد. جغد دانا می‌خواست برای خوشامدگویی به خفّاش هدیه‌ای بدهد. او از حیوانات جوان جنگل خواست بروند و ببینند خفّاش از چه چیزی خوشش می‌آید. خفّاش گفت دوست دارم یک چتر داشته باشم تا وقتی باران می‌آید پاهایم خیس نشوند. . . .

در این درس شما با شنیدن داستان «خفّاش دیوانه» و گفت‌وگو درباره‌ی پرسش‌های مطرح شده، از دیدگاه خود به این پرسش‌ها پاسخ می‌دهید و درستی پاسخ خود و دیگران را بررسی می‌کنید. این کار به شما کمک می‌کند تا درک بهتری از نظرات خود و دلایل آن داشته باشید.

گفت‌وگو کنید

پس از شنیدن داستان «خفّاش دیوانه» درباره‌ی پرسش‌های زیر گفت‌وگو کنید.

- به نظر شما دنیایی که خفّاش می‌شناخت واقعی بود یا دنیای سایر جانوران؟ در واقع حق با خفّاش بود یا سایر جانوران؟
- پاسخی که به پرسش قبل دادید چقدر به تجربه و نوع زندگی خودتان ارتباط داشت؟

بازی کنید

- به گروه‌های پنج نفره تقسیم شوید.
- چهار نفر از گروه در دو ردیف دو نفره در مقابل هم قرار گیرند. نفر پنجم در وسط، رو به دو نفر و پشت به دو نفر دیگر بایستد.
- نفر میانی یک دست خود را مقابل سینه، کشیده نگه دارد و آن را به حالت دایره در هوا بچرخاند.
- نفرات روبه‌رویی و پشت سر بگویند جهت حرکت دست چگونه است؟ در جهت عقربه‌های ساعت یا خلاف آن؟
- حال در همان حالت چرخش دست، روی خود را به سمت دو نفر دیگر بگرداند.
- دوباره نفرات روبه‌رویی و پشت سر بگویند جهت حرکت دست چگونه است؟ در جهت عقربه‌های ساعت یا خلاف آن؟

گفت‌وگو کنید

- در این بازی چرا پاسخ‌ها با هم تفاوت دارند؟
- کره‌ی زمین را در ذهن خود تجسّم کنید. آیا انسان‌هایی که آن سوی کره‌ی زمین زندگی می‌کنند همه چیز را وارونه می‌بینند؟
- مثال‌های قبلی و پاسخ‌های شما به آنها نمونه‌ای از دیدگاه‌های افراد نسبت به واقعیت را نشان می‌دهند. واقعیت خارج از ذهن ما وجود دارد. چرا افراد مختلف راجع به یک واقعیت ممکن است دیدگاه‌های مختلف داشته باشند؟

فعالیت در خانه

همان طور که در درس‌های گذشته و این درس مشاهده کردید، افراد نسبت به یک موضوع دیدگاه‌های متفاوتی دارند که می‌تواند درست یا نادرست، کامل یا ناقص باشد، با گفت‌وگو با اعضای خانواده بنویسید، چگونه می‌توانیم مطمئن شویم که دیدگاه ما درست و کامل است؟

....

....

....

....

....

خرسی که می‌خواست خرس باقی بماند (انتخابی)

درختان برگ می‌ریختند و غازهای وحشی رو به جنوب پرواز می‌کردند. سردی باد خرس را می‌آزرد. او یخ کرده و خسته بود. بوی برف را در هوا شنید و به سوی غار گرم و دلپذیرش رفت. در لانه‌ی گرم خود به خوابی عمیق فرو رفت. خرس‌ها در تمام طول زمستان می‌خوابند. روزی حادثه‌ای اتّفاق افتاد...

در این درس شما با خواندن داستان «خرسی که می‌خواست خرس باقی بماند»، درباره‌ی عوامل تأثیرگذار در شکل‌گیری هویت انسان گفت‌وگو می‌کنید و به این طریق توانایی استدلال و نتیجه‌گیری خود را ارتقا می‌دهید.

گفت‌وگو کنید

پس از شنیدن داستان، درباره‌ی پرسش‌های زیر گفت‌وگو کنید.

- موجودی که در کارخانه استخدام شد بالاخره خرس بود یا آدم ؟ چه ویژگی‌هایی سبب شده که شما بر خرس‌بودن یا آدم بودن او تأکید کنید؟
- شخصیت اصلی داستان چه چیز را فراموش کرده بود؟
- به نظر شما برای شخصیت اصلی داستان، خرس بودن بهتر است یا آدم بودن؟ چرا؟
- آیا با تغییر لباس یا ظاهر می‌توان اصل را تغییر داد؟
- چه مسائلی برای فردی که دچار تغییر هویت می‌شود بوجود می‌آید؟
- آیا می‌شود در زندگی انسان‌ها نیز چنین مثال‌هایی پیدا کرد؟ پنج دقیقه در این باره تأمّل و سپس با یکدیگر گفت‌وگو کنید.

هویت هر انسان ثابت نیست و از تولّد تا مرگ در حال تغییر است. اگر چه بخش‌هایی از آن مانند خانواده، محلّ تولّد و ... را نمی‌توان تغییر داد امّا بخش‌هایی از آن در طول زمان تغییر می‌کند. این تغییر می‌تواند در جهت مثبت (کمال) یا منفی (زوال) باشد. اختیار و اراده‌ی افراد در شکل‌گیری هویت نقش مؤثّری دارد.

فعّالیت در خانه

داستان «خرسی که می‌خواست خرس باقی بماند» را برای اعضای خانواده‌ی خود تعریف کنید و درباره‌ی اینکه هویت هر موجود از چه چیزهایی تشکیل می‌شود با هم گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کتاب خود بنویسید.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

پرواز کن! پرواز! (انتخابی)

برّه کوچولو گم شده بود و بچّه‌ها خیلی ناراحت بودند. دیروز بعدازظهر، وقتی بچّه‌ها با گلّه برگشتند، برّه همراه آنها نبود. پدر، بچّه‌ها را آرام کرد و برای پیدا کردن برّه از کلبه بیرون رفت. او به طرف درّه‌ای که آن نزدیکی‌ها بود راه افتاد. با دقّت دور و بر را نگاه کرد ولی هیچ نشانی از برّه کوچولو نبود. مرد کشاورز از درّه گذشت و به جنگل انبوهی رسید . . . .

در این درس شما با گفت‌وگو درباره‌ی داستان، استدلال‌های خود درباره‌ی هویت را با دیگران در میان می‌گذارید. این کار به شما کمک می‌کند تا درک بهتری از نقش خود در شکل دادن به هویت خویش داشته باشید.

گفت‌وگو کنید

پس از شنیدن داستان درباره‌ی پرسش‌های زیر گفت‌وگو کنید.

- عقاب در پایان داستان چه تفاوت‌ها و چه شباهت‌هایی با عقاب ابتدای داستان داشت؟
- اگر دوست مرد کشاورز عقاب را به کوه نمی‌برد به نظر شما داستان زندگی عقاب چه می‌شد؟

اگر خود را به جای جوجه عقاب بگذارید، کدام نوع زندگی را برای او ترجیح می‌دادید؟ چرا؟

پنج دقیقه درباره‌ی خود تأمّل کنید. در شما چه استعدادهایی وجود دارد که می‌توانید آنها را شکوفا کنید. برای شکوفا کردن این استعداد چه کارهایی می‌توانید بکنید؟

فعّالیت در خانه

از پدر و مادر و دیگر بزرگان خانواده‌ی خود بپرسید : آیا در ادبیات فارسی یا تجربیات خودشان داستانی وجود دارد که پایان آن شبیه انتخاب جوجه عقاب باشد؟ خلاصه‌ی داستان را در کتاب بنویسید.

....

....

....

....

....

....

....

....

من عاقبت از این پل خواهم گذشت (انتخابی)

با توسعه‌ی رسانه‌های ارتباط جمعی،آگاهی جامعه درباره‌ی افراد دارای ناتوانی جسمی افزایش یافته است، با این حال، بی‌توجّهی به توانایی‌های آنها موجب کاهش حضور مؤثّر این افراد در جامعه می‌شود. در این درس شما پس از نمایش فیلم «میترا» با گفت‌وگو درباره‌ی محتوای فیلم به تعبیر و تفسیر معنای واژه‌هایی نظیر توانایی، ضعف، خوشبختی، ناامیدی، زندگی واقعی، کامل کردن زندگی یکدیگر و نظایر آن می‌پردازید و قوّه‌ی استدلال و درک و نگرش‌های خود را در این باره توسعه می‌دهید.

گفت‌وگو کنید

پس از تماشای فیلم درباره‌ی پرسش‌های زیر گفت‌وگو کنید.

- به نظر شما پیام‌های فیلم چه بود؟
- از نظر شما زندگی یعنی چه؟ آیا میترا یک زندگی واقعی داشت؟ خواهرش چطور؟
- رضایت از زندگی یعنی چه؟ آیا آدم‌هایی را می‌شناسید که از زندگی خود احساس رضایت نمی‌کنند؟ چرا این‌گونه‌اند؟

آیا پل خوشبختی وجود دارد؟ پل خوشبختی برای شما چه معنایی دارد؟

آیا نظرتان قبل و بعد از نمایش فیلم در مورد افراد دارای ناتوانی جسمی تغییر کرد؟ در مورد سایر آدم‌ها چطور؟ در مورد زندگی چه؟ چرا؟

آیا تغییر نظر خوب است یا بد؟ چرا؟ با مثال توضیح دهید.

فعّالیت در خانه

شخصیت‌های فیلم را توصیف کنید.

میترا

....

....

....

جمیله

....

....

....

پدرشان

....

....

....

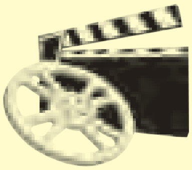

کیمیاگر (انتخابی)

حدّ نهایی آرزوهای ما کجاست؟ تفاوت طمع و کمال‌جویی چیست؟ چه چیزی به خوشبختی حقیقی ما کمک می‌کند؟ اینها پرسش‌هایی است که ذهن انسان‌ها را به خود مشغول داشته است. پاسخ شما به این پرسش‌ها چیست؟ در این درس شما با فکر کردن درباره‌ی برخی از این پرسش‌ها و درک نقش آرزوها و خواسته‌ها در تعیین مسیر زندگی، مهارت استدلال خود را افزایش می‌دهید.

گفت‌وگو کنید

پس از نمایش فیلم «کیمیاگر» دقایقی در سکوت در مورد آن فکر کنید. سپس درباره‌ی پرسش‌های زیر گفت‌وگو کنید.

- یافتن صندوق چه تغییری در زندگی کشاورز ایجاد کرد؟
- به نظر شما چرا کتاب را در صندوقی زیر خاک دفن کرده بودند؟
- کشاورز قبل از انداختن ساز خود در آتش چه احساساتی داشت؟ چرا این‌طور فکر می‌کنید؟
- تعریف شما از طمع و قناعت چیست؟ با مثال تعاریف خود را روشن کنید.
- آیا به دنبال آرزوها بودن خوب است یا بد؟ چرا؟

فعّالیت در خانه

با مراجعه به لغت‌نامه یا بزرگ‌ترها، حکایت زیر را به زبان ساده بنویسید.

بازرگانی را شنیدم که صد و پنجاه شتر بار داشت و چهل بنده خدمتکار. شبی در جزیره‌ی کیش مرا به حجره‌ی خویش در آورد. همه شب نیارمید از سخن‌های پریشان گفتن، که فلان انبازم به ترکستان و فلان بضاعت به هندوستان است و این قباله‌ی فلان زمین است و فلان چیز را فلان ضمین. گاه گفتی خاطر اسکندریه دارم که هوایی خوشست. باز گفتی نه که دریای مغرب مشوّش است. سعدیا سفری دیگرم در پیش است اگر آن کرده شود بقیت عمر خویش به گوشه بنشینم. گفتم آن کدام سفرست؟ گفت گوگرد پارسی خواهم بردن به چین که شنیدم قیمتی عظیم دارد و از آنجا کاسه‌ی چینی به روم آرم و دیبای رومی به هند و فولاد هندی به حلب و آبگینه‌ی حلبی به یمن و برد یمانی به پارس و زان پس ترک تجارت کنم و به دکّانی بنشینم. انصاف ازین ماخولیا چندان فرو گفت که بیش طاقت گفتنش نماند. گفت ای‌سعدی تو هم سخنی بگوی از آنها که دیده‌ای و شنیده‌ای گفتم:

آن شنیدستی که در اقصای غور — بار سالاری بیفتاد از ستور

گفت چشم تنگ دنیادوست را — یا قناعت پر کند یا خاک گور

گلستان سعدی، باب سوم در فضیلت قناعت

....

....

....

....

....

....

....

خود ارزیابی

۱ــ در درس‌های گذشته‌ی تفکّر و پژوهش، چه چیزهایی آموختید؟

....

....

....

....

۲ــ با توجّه به عملکرد خود در فعّالیت‌های جلسات گذشته، جدول زیر را کامل کنید.

عملکرد من / مقیاس	خیلی خوب	خوب	قابل قبول	نیازمند تلاش و آموزش بیشتر
هنگام مشاهده‌ی فیلم، گوش دادن به داستان یا حرف زدن با دیگران، با دقّت توجّه می‌کنم.				
به نظر دیگران با تأمّل گوش می‌دهم و با پرسش مناسب، دیگران را به توضیح نظر خود تشویق می‌کنم.				
در برخورد با هر موقعیت یا موضوع، آن را به طور دقیق بررسی می‌کنم.				
از دانسته‌های قبلی خود برای پاسخگویی به پرسش‌ها استفاده و از گفت‌وگو در کلاس اطّلاعات جدید کسب می‌کنم.				
برای حدس، گمان و فرضیه‌های خود شواهد و دلایل کافی ذکر می‌کنم و توانایی دفاع منطقی از نظر خود را دارم.				
برای توضیح افکار و تصمیم‌های خود از زبان صحیح و دقیق استفاده می‌کنم.				
در گفت‌وگوها سعی می‌کنم نظرم تکراری نباشد و هر بار کامل‌تر شود.				
هنگام گفت‌وگو هیجانات خود چون خشم، نفرت، و غیره را کنترل می‌کنم.				
تفاوت‌ها، شباهت‌ها و روابط بین نظرات، پدیده‌ها،امور، وقایع، یا اجزای آنها را شناسایی و بیان می‌کنم.				
بین تجارب خودم با موضوع گفت‌وگو، ارتباط برقرار می‌کنم.				

۳ــ با بررسی نوشته‌های خود در صفحات قبلی کتاب، جدول زیر را کامل کنید.

نکات مثبت درباره‌ی نوشته‌های من	نکات منفی درباره‌ی نوشته‌های من	موارد دوست‌داشتنی درباره‌ی نوشته‌های من
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....

فعّالیت های اختیاری

فعّالیت اختیاری شماره‌ی ۱

فعّالیت اختیاری شماره‌ی ۱

فعّالیت اختیاری شماره‌ی ۲

فعّالیت اختیاری شماره‌ی ۲

فعّالیت اختیاری شماره‌ی ۳

فعّالیت اختیاری شماره‌ی ۳

خود ارزیابی
فعّالیت‌های اختیاری

۱ــ با بررسی فعّالیت‌های جلسات گذشته‌ی تفکّر و پژوهش، چه چیزهایی آموختید؟

....

....

....

....

۲ــ با توجّه به عملکرد خود در فعّالیت‌های جلسات گذشته، جدول زیر را کامل کنید.

عملکرد من* / مقیاس	خیلی خوب	خوب	قابل قبول	نیازمند تلاش و آموزش بیشتر

۳ــ با بررسی نوشته‌های خود در صفحات قبلی کتاب، جدول زیر را کامل کنید!

نکات مثبت درباره‌ی نوشته‌های من	نکات منفی درباره‌ی نوشته‌های من	موارد دوست‌داشتنی درباره‌ی نوشته‌های من
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....

* عملکرد مورد انتظار، متناسب با فعّالیت‌های اختیاری، توسّط معلّم تعیین می‌شود.

خودارزیابی

نیمسال اوّل و دوم

خودارزیابی نیمسال اوّل تحصیلی

با توجّه به فعّالیت‌هایی که از ابتدای سال تحصیلی تا کنون در درس تفکّر و پژوهش انجام دادید، جدول زیر را تکمیل کنید.

ردیف	مقیاس / عملکرد	خیلی خوب	خوب	قابل قبول	نیازمند تلاش و آموزش بیشتر
۱	هنگام مشاهده‌ی فیلم، گوش دادن به داستان یا حرف زدن دیگران با دقّت توجّه می‌کنم.				
۲	سؤال‌هایی می‌پرسم که پاسخ آن را نمی‌دانم یا می‌خواهم نظر دیگران را نیز درباره‌ی آن بدانم.				
۳	به نظر دیگران با تأمّل گوش می‌دهم و با پرسش مناسب، دیگران را به توضیح نظر خود تشویق می‌کنم.				
۴	هنگام گفت‌وگو با دیگران به احساسات آنها توجّه می‌کنم. هم احساسات دیگران را درک می‌کنم و هم هنگام مخالفت با احترام صحبت می‌کنم.				
۵	هنگام گفت‌وگو با دیگران فریاد نمی‌زنم، بغض نمی‌کنم، صدایم را بلند نمی‌کنم، ولی در عوض، آرام، واضح و محکم صحبت می‌کنم.				
۶	هنگام گفت‌وگو با دیگران، از مشاجره‌ی با آنها و موضع دفاعی گرفتن در برابر آنان، خودداری می‌کنم.				
۷	برای توضیح افکار و تصمیم‌های خودم از زبان صحیح و دقیق استفاده می‌کنم.				
۸	در گفت‌وگوها سعی می‌کنم نظرم تکراری نباشد و هر بار کامل‌تر شود.				
۹	می‌توانم از نظر و عقیده‌ی خود با دلیل دفاع کنم.				
۱۰	هنگام گفت‌وگوی کلاسی به نظر دوستانم اشاره می‌کنم.				
۱۱	تفاوت‌ها، شباهت‌ها و روابط بین پدیده‌ها، وقایع، یا اجزای آنها را شناسایی و بیان می‌کنم.				
۱۲	با بررسی مسئله، راه‌های یافتن پاسخ سؤال را تشخیص می‌دهم.				
۱۳	روش‌های مختلف جمع‌آوری اطّلاعات را برای یافتن پاسخ پرسش‌هایم به کار می‌برم.				
۱۴	یک موضوع را همه جانبه بررسی می‌کنم و از عملکرد عجولانه و بدون فکر پرهیز می‌کنم.				
۱۵	تحمّل شنیدن نظر دیگران را دارم و در صورت لزوم، نظر خود را اصلاح می‌کنم.				
۱۶	در برخورد با پدیده‌ها و مسائل زود قضاوت نمی‌کنم.				
۱۷	هنگام قضاوت در مورد رفتار و نظر خودم و دیگران، از معیار مناسب استفاده می‌کنم.				
۱۸	قادرم احساسات، تجربیات و ارزیابی خود را از هر موقعیت برای دیگران توضیح دهم.				
۱۹	فعّالیت‌های کتاب را با دقّت و برای یادگیری بهتر انجام می‌دهم.				
۲۰	در تکمیل برگه‌های خودارزیابی با دقّت و براساس واقعیت عمل می‌کنم.				
	فراوانی (تعداد) هر ستون				

خودارزیابی نیمسال اوّل تحصیلی

ردیف	موارد توصیفی
۱	مهم‌ترین چیزی که آموختم، این بود که : ....
۲	فعّالیت‌های مورد علاقه‌ی من عبارت‌اند از : ....
۳	من در .... پیشرفت کرده‌ام.
۴	من باید در زمینه‌ی .... بیشتر کار کنم.
۵	به خودم افتخار می‌کنم؛ به دلیل اینکه : ....
۶	وقتی به نوشته‌های خود نگاه می‌کنم، احساس می‌کنم : ....

نام و نام خانوادگی دانش‌آموز : .... امضا

خودارزیابی پایان سال تحصیلی

با توجّه به فعّالیت‌هایی که از ابتدای سال تحصیلی تا کنون در درس تفکّر و پژوهش انجام دادید، جدول زیر را تکمیل کنید.

ردیف	مقیاس / عملکرد	خیلی خوب	خوب	قابل قبول	نیازمند تلاش و آموزش بیشتر
۱	هنگام مشاهده‌ی فیلم، گوش دادن به داستان یا حرف زدن دیگران با دقّت توجّه می‌کنم.				
۲	سؤال‌هایی می‌پرسم که پاسخ آن را نمی‌دانم یا می‌خواهم نظر دیگران را نیز درباره‌ی آن بدانم.				
۳	به نظر دیگران با تأمّل گوش می‌دهم و با پرسش مناسب، دیگران را به توضیح نظر خود تشویق می‌کنم.				
۴	هنگام گفت‌وگو با دیگران به احساسات آنها توجّه می‌کنم. هم احساسات دیگران را درک می‌کنم و هم هنگام مخالفت با احترام صحبت می‌کنم.				
۵	هنگام گفت‌وگو با دیگران فریاد نمی‌زنم، بغض نمی‌کنم، صدایم را بلند نمی‌کنم، ولی در عوض، آرام، واضح و محکم صحبت می‌کنم.				
۶	هنگام گفت‌وگو با دیگران، از مشاجره‌ی با آنها و موضع دفاعی گرفتن در برابر آنان، خودداری می‌کنم.				
۷	برای توضیح افکار و تصمیم‌های خودم از زبان صحیح و دقیق استفاده می‌کنم.				
۸	در گفت‌وگوها سعی می‌کنم نظرم تکراری نباشد و هر بار کامل‌تر شود.				
۹	می‌توانم از نظر و عقیده‌ی خود با دلیل دفاع کنم.				
۱۰	هنگام گفت‌وگوی کلاسی به نظر دوستانم اشاره می‌کنم.				
۱۱	تفاوت‌ها، شباهت‌ها و روابط بین پدیده‌ها، وقایع، یا اجزای آنها را شناسایی و بیان می‌کنم.				
۱۲	با بررسی مسئله، راه‌های یافتن پاسخ سؤال را تشخیص می‌دهم.				
۱۳	روش‌های مختلف جمع‌آوری اطّلاعات را برای یافتن پاسخ پرسش‌هایم به کار می‌برم.				
۱۴	یک موضوع را همه جانبه بررسی می‌کنم و از عملکرد عجولانه و بدون فکر پرهیز می‌کنم.				
۱۵	تحمّل شنیدن نظر دیگران را دارم و در صورت لزوم، نظر خود را اصلاح می‌کنم.				
۱۶	در برخورد با پدیده‌ها و مسائل زود قضاوت نمی‌کنم.				
۱۷	هنگام قضاوت در مورد رفتار و نظر خودم و دیگران، از معیار مناسب استفاده می‌کنم.				
۱۸	قادرم احساسات، تجربیات، و ارزیابی خود را از هر موقعیت برای دیگران توضیح دهم.				
۱۹	فعّالیت‌های کتاب را با دقّت و برای یادگیری بهتر انجام می‌دهم.				
۲۰	در تکمیل برگه‌های خودارزیابی با دقّت و براساس واقعیت عمل می‌کنم.				
	فراوانی (تعداد) هر ستون				

خودارزیابی پایان سال تحصیلی

ردیف	موارد توصیفی
۱	مهم‌ترین چیزی که آموختم، این بود که : ....
۲	فعّالیت‌های مورد علاقه‌ی من عبارت‌اند از : ....
۳	من در .... پیشرفت کرده‌ام.
۴	من باید در زمینه‌ی .... بیشتر کار کنم.
۵	به خودم افتخار می‌کنم؛ به دلیل اینکه : ....
۶	وقتی به نوشته‌های خود نگاه می‌کنم، احساس می‌کنم : ....

نام و نام خانوادگی دانش‌آموز : .... امضا

کتاب‌های داستان مورد استفاده در این کتاب

۱ــ ابراهیمی، جعفر (شاهد) کتاب قصّه‌های شیرین مثنوی مولوی، جلد اوّل، داستان مارگیر و اژدها، تهران : نشر پیدایش، چاپ ششم، پاییز ۱۳۷۶، ص ۱۰۰ الی ۱۰۵.

۲ــ اشتاینر، یورگ. خرسی که می‌خواست خرس باقی بماند، ترجمه‌ی ناصر ایرانی، تصویرگر یورگ مولر. تهران : کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. ۱۳۷۷.

۳ــ تیموریان، آناهیتا. ماه بود و روباه، تهران : کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ۱۳۷۹.

۴ــ گریگوروسکی، کریستوفر. پرواز کن، پرواز!، ترجمه‌ی محسن چینی‌فروشان، تصویرگر نیکلاس دالی. تهران : کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ۱۳۸۰.

۵ــ مجدفر، مرتضی. بیدپا در کلاس درس : بازی‌ها، فعّالیت‌ها و پژوهش‌های خلّاقیت محور برمبنای تمثیل‌ها و افسانه‌های کلیله و دمنه، تهران : نشر امرود، ۱۳۹۰.

۶ــ معینی، مهدی. ما کجا هستیم؟، تهران : کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، چاپ سوم، ۱۳۸۶.

۷ــ ویلیس، جین. خفّاش دیوانه، تصویرگر تونی راس، ترجمه‌ی معصومه انصاریان، تهران : کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ۱۳۸۷.

معلمان محترم، صاحب‌نظران، دانش‌آموزان عزیز و اولیای آنان می‌توانند نظرهای اصلاحی خود را درباره‌ی مطالب

این کتاب از طریق نامه به نشانی تهران ـ صندوق پستی ۴۸۷۴/ ۱۵۸۷۵ ـ گروه درسی مربوط و یا پیام‌نگار (Email)

talif@talif.sch.ir ارسال نمایند.

دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری

خرید اینترنتی کتاب درسی

والدین گرامی و دانش‌آموز عزیز

در راستای توسعه دولت الکترونیک و با هدف اطلاع‌رسانی و سهولت دسترسی دانش‌آموزان به کتاب‌های درسی، در سال تحصیلی جدید در سراسر کشور، فروش و توزیع کتاب‌های درسی به‌صورت اینترنتی و از طریق سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی به نشانی www.irtextbook.ir یا www.irtextbook.com انجام می‌شود.

نحوه خرید کتاب درسی :

۱ـ دانش‌آموزانی که به اینترنت دسترسی ندارند (سفارش گروهی) :

ـ مراجعه به مدرسه محل تحصیل

ـ پرداخت وجه کتاب به مدرسه محل تحصیل

ـ اعلام شماره تلفن همراه (فعال) اولیای دانش‌آموز برای دریافت پیام کوتاه از سامانه

ـ ثبت سفارش گروهی دانش‌آموزان در سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی توسط مدرسه

۲ـ دانش‌آموزانی که به اینترنت دسترسی دارند (سفارش انفرادی) :

ـ ورود به سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی

ـ کلیک روی دکمه «ورود به بخش سفارش دانش‌آموز»

ـ ثبت کد ملی دانش‌آموز به‌عنوان شناسه کاربری و شش رقم سمت راست سریال شناسنامه وی به‌عنوان رمز ورود

ـ ثبت و پرداخت اینترنتی سفارش براساس راهنمای سامانه

نکته :

ـ برای پرداخت اینترنتی نیاز به کارت بانکی، رمز دوم، کد اعتبارسنجی دوم روی کارت (CVV2) و تاریخ انقضای کارت بانکی می‌باشد.

ـ پیشنهاد می‌شود قبل از فرا رسیدن زمان خرید، یک‌بار بصورت آزمایشی با شناسه کاربری و رمز عبور خود وارد سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی شوید و با محیط سامانه آشنا شوید. در صورتی که موفق به ورود به سامانه نشدید، تصویر شناسنامه جدید دانش‌آموز را به مدرسه محل تحصیل وی تحویل دهید، تا مدرسه، اطلاعات شناسنامه دانش‌آموز (سریال شناسنامه) را در سامانه ثبت‌نام دانش‌آموزان (سناد)، اصلاح نماید.

ارائه نظرات، پیشنهادات و انتقادات ارزشمند شما در هر بخش از فعالیت‌های سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی به نشانی info@irtextbook.com و دورنگار ۸۸۳۰۹۲۶۶، ما را در شناسایی نقاط قوت و ضعف خدمات و محصولات یاری خواهد رساند.